III.

Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017

Úřad vlády České republiky

Sekce pro lidská práva

Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny
a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny

Praha 2018

OBSAH

Str.

OBSAH ... 1
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK ... 2
ÚVOD ... 3
1. INFORMACE O ROMSKÉ NÁRODNOSTNÍ MENŠINĚ V ČR ... 4
2. INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ ROMSKÉ INTEGRACE ... 8
2.1 FINANCOVÁNÍ ROMSKÉ INTEGRACE ... 8
2.2 RADA VLÁDY PRO ZÁLEŽITOSTI ROMSKÉ MENŠINY ... 9
2.2.1 Činnost Rady vlády pro záležitosti romské menšiny ... 9
2.2.2 Kancelář Rady (Národní kontaktní místo pro integraci Romů) ... 10
2.2.3 Krajští koordinátoři pro záležitosti romské menšiny ... 12
2.2.4 Romští poradci obcí s rozšířenou působností ... 14
2.3 RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY ... 15
2.3.1 Činnost Rady vlády pro národnostní menšiny ... 15
2.3.2 Výbory pro národnostní menšiny na krajích a obcích ... 15
2.4 AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ ... 17
2.4.1 Činnost Odboru pro sociální začleňování ... 17
3. KLÍČOVÉ OBLASTI ROMSKÉ INTEGRACE ... 19
3.1 KULTURA A JAZYK ... 19
3.1.1 Muzeum romské kultury ... 19
3.1.2 Správa pietních míst romského holocaustu ... 21
3.1.3 Výuka romského jazyka ... 23
3.1.4 Romská kultura na regionální úrovni ... 24
3.2 VZDĚLÁVÁNÍ ... 28
3.2.1 Předškolní vzdělávání ... 29
3.2.2 Základní vzdělávání ... 30
3.2.3 Sekundární a terciární vzdělávání ... 32
3.3 ZAMĚSTNANOST ... 34
3.4 BYDLENÍ ... 36
3.5 ZDRAVÍ ... 37
3.6 BEZPEČNOST ... 39
4. MEZINÁRODNÍ AKTIVITY V OBLASTI ROMSKÉ INTEGRACE ... 42
4.1 EVROPSKÁ UNIE ... 42
4.2 RADA EVROPY ... 43
4.3 ORGANIZACE PRO BEZPEČNOST A SPOLUPRÁCI V EVROPĚ ... 45
ZÁVĚR A HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ ZA ROK 2017 ... 46
SEZNAM PODKLADŮ ... 49
PŘÍLOHA Č. 1 – FINANCOVÁNÍ INTEGRACE ROMŮ ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU ... 51
P.1 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ... 51
P.2 Ministerstvo kultury ... 54
P.3 Úřad vlády ČR ... 57

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

APK	Asistent prevence kriminality
ASZ	Agentura pro sociální začleňování
CAHROM	Ad hoc výbor Rady Evropy pro záležitosti Romů
CPRSI	Kontaktní místo pro Romy a Sinti
ČR	Česká republika
ČŠI	Česká školní inspekce
DG	Generální ředitelství
ERIAC	Evropský romský institut pro umění a kulturu
ERTF	Evropské fórum Romů a Travellerů
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
FRA	Agentura Evropské unie pro základní práva
IROP	Integrovaný regionální operační program
Kancelář Rady	Oddělení Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MRK	Muzeum romské kultury
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
NNO	Nestátní nezisková organizace
NPMK	Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského
NRCP	Národní kontaktní místo pro integraci Romů
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
ODIHR	Úřad pro demokratické instituce a lidská práva
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OP Z	Operační program Zaměstnanost
ORP	Obec s rozšířenou působností
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
RVP ZV LMP	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání žáků s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením
RVP ZV UV	Rámcový vzdělávací programu RVP ZV se sníženými nároky na výstupy ze vzdělávání z důvodu mentálního postižení
RVP ZŠS	Rámcový vzdělávací program pro vzdělávání žáků v základní škole speciální
SRI	Strategie romské integrace do roku 2020
SŠ	Střední škola
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
ÚV ČR	Úřad vlády ČR
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
ZŠ	Základní škola

ÚVOD

Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017 (dále jen „Zpráva“) je vypracována na základě usnesení vlády ze dne 24. července 2017 č. 555 ke Zprávě o stavu romské menšiny v České republice za rok 2016. Cílem materiálu je vyhodnotit situaci Romů v důležitých oblastech jejich života a pokrok v naplňování politiky romské integrace na národní, krajské a lokální úrovni. Zpráva reflektuje také legislativní a institucionální změny i jejich dopady na situaci Romů. Identifikuje dílčí úspěchy i neúspěchy integračních opatření, představuje příklady dobré praxe a upozorňuje na rizika, která mohou vést do budoucna ke zhoršení situace romské menšiny v ČR.

Zpráva vychází z podkladů, které pro její zpracování poskytly jednotlivé resorty a krajské úřady. Všechny krajské úřady a Magistrát hl. m Prahy zpracovaly Zprávu o stavu romské menšiny v kraji za rok 2017. Účelem této zprávy není opakovat informace uvedené v krajských zprávách, ale tyto informace zobecnit pro celou ČR a vyzdvihnout trendy romské integrace v krajích. Významným zdrojem informací byly výzkumné zprávy a studie, které obsahují nové statistické údaje a poznatky k situaci Romů v ČR. V metodickém pokynu pro zpracování podkladů jak pro tuto Zprávu, tak pro krajské zprávy je kladen důraz na to, aby do příprav byli aktivně zapojeni zástupci Romů a organizací pracujících s Romy na lokální a regionální úrovni.

Poprvé jako zdroj informací pro Zprávu bylo užito závěrů a doporučení vyplývajících z diskuzí Národní romské platformy. Jedná se o výstupy projektu Aktivizace a zmocňování romských aktérů prostřednictvím Národní romské platformy II. Hlavní aktivitou projektu byla regionální setkání, která se uskutečnila ve dnech 13.-15.02.2018 v Plzni, Hradci Králové a Jeseníku. Diskuze z těchto setkání jsou zachycena rovněž v publikaci *Doporučení Národní romské platformy II pro implementaci Strategie romské integrace do roku 2020*.

Zpráva v první kapitole představuje Romy jakožto významnou národnostní menšinu v ČR. Ve druhé kapitole Zpráva pojednává o strukturách řízení a o aktivitách institucí zapojených do realizace politiky romské integrace, včetně jejího financování ze státního rozpočtu. Třetí kapitola analyzuje situaci romské menšiny v klíčových oblastech života: kultuře, vzdělání, zaměstnanosti, bydlení, zdraví a bezpečnosti. Čtvrtá kapitola je přehledem nejdůležitějších mezinárodních aktivit ve vztahu k romské integraci, které se uskutečnily na půdě EU, Rady Evropy či OBSE. Závěrem jsou shrnuty hlavní zjištění za rok 2017. V příloze Zprávy jsou podrobněji vysvětleny jednotlivé kapitoly státního rozpočtu, včetně tabulek podpořených projektů z dotačních programů podporujících integraci Romů.

Cílem Zprávy je podat informaci o stavu romské menšiny a činnostech vlády ČR, krajů, obcí a občanské společnosti směřujících ke zlepšení postavení a emancipaci této menšiny, která je integrální součástí české společnosti.

1. INFORMACE O ROMSKÉ NÁRODNOSTNÍ MENŠINĚ V ČR

Romové jsou nejpočetnější národnostní menšinou žijící v ČR. Na základě kvalifikovaných odhadů koordinátorů pro záležitosti romské menšiny žilo v roce 2017 na území ČR **240 300** Romů, což představuje **2,2 %** z celkové populace ČR.[1] V předchozí Zprávě za rok 2016 byl uveden počet 245 800. Meziroční snížení tohoto údaje nelze interpretovat jako populační pokles, nýbrž jen jako zpřesnění metodologických postupů.

Pro možnost srovnání: na základě odhadů Zvláštního zástupce pro romské otázky Rady Evropy z července roku 2012 žije v Evropě okolo 11 mil. Romů, z toho 6 mil. v EU. Vyšší podíl zastoupení Romů ve společnosti než ČR má v rámci EU Bulharsko (9,9 %), Slovensko (9 %), Rumunsko (8,6 %) a Maďarsko (7,5 %).

Jak je znázorněno v tabulce č. 1, nejvíce Romů v rámci ČR žilo v roce 2017 v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Důležité je upozornit, že se jedná o kvalifikované odhady pořízené koordinátory pro romské záležitosti a romskými poradci na základě konkrétních znalostí prostředí a souvislostí. V metodickém pokynu pro sběr kvalifikovaných dat byly zdůrazněny principy, že by se data měla sbírat na co nejnižší úrovni a ideálně osobou, která každodenně přichází do kontaktu s Romy.

Tab. č. 1: Počet Romů v jednotlivých krajích v roce 2017 dle kvalifikovaného odhadu koordinátorů pro záležitosti romské menšiny

kraj	kvalifikovaný odhad počtu Romů	odhad sociálně vyloučených Romů
hl. město Praha	18 000	20 %
Jihočeský	7 000	40 %
Jihomoravský	20 700	40 %
Karlovarský	13 400	50 %
Královéhradecký	10100	50 %
Liberecký	19 400	40 %
Moravskoslezský	31 300	60 %
Olomoucký	12 400	70 %
Pardubický	4 800	40 %
Plzeňský	16 100	30 %
Středočeský	15 100	50 %
Ústecký	63 500	60 %
Vysočina	5 900	50 %
Zlínský	2 600	30 %
celkem	**240 300**	**50 %**

Pozn.: Uváděná data jsou zaokrouhlená na celé stovky, resp. na celé desítky procent.

Data z tabulky jsou pro lepší orientaci vyjádřeny v mapách ČR členěné na kraje. Mapa č. 1 zobrazuje procentuální zastoupení romské menšiny v rámci celé populace daného kraje a mapa č. 2 kvalifikované odhadované odhady počtu Romů a jejich podílu na sociálně vyloučeném obyvatelstvu v daném kraji.

[1] ČR měla k 31. prosinci 2017 10 610 055 obyvatel., viz www.czso.cz.

Mapa č. 1 Zastoupení romské menšiny v celé populaci jednotlivých krajů ČR, v %

Mapa č. 2 Kvalifikované odhady počtu Romů a jejich podílu na sociálně vyloučeném obyvatelstvu.

Problém, který znesnadňuje sběr dat nejen o počtu, ale téměř všech dat o Romech, je vysoká migrace sociálně vyloučených Romů za dostupnějším bydlením. Některé romské rodiny změní bydliště během roku i několikrát. Na základě zpráv od koordinátorů má však migrace romských rodin spíše intraregionální charakter, čili migrují v rámci spádového území obce s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) nebo kraje.

Při značném zjednodušení lze z hlediska socio-ekonomického postavení Romů ve společnosti rozlišit dvě skupiny. Na základě odhadů zhruba polovinu Romů žijících v ČR představují Romové, kteří jsou **integrováni do společnosti**. Druhou polovinu pak představují Romové, kteří jsou **sociálně vyloučení nebo jsou sociálním vyloučením ohrožení**. Ti jsou marginalizováni a vytěsňováni na okraj společnosti. Naopak Romové, kteří jsou začlenění do společnosti, představují romskou střední třídu a inteligenci. Přestože jsou vzdělaní, úspěšní v zaměstnání, jejich příjmy jsou dostatečné a nemají dluhy, čelí řada z nich jen na základě toho, že jsou Romové, předsudkům, nesnášenlivosti a diskriminaci ze strany části většinové společnosti, stejně jako Romové žijící v podmínkách sociálního vyloučení. Tato zpráva svým rozsahem nemá ambici poskytnout úplný přehled o struktuře romské populace v České republice. Nutno však zmínit, že Romové, žijící na území České republiky, nepředstavují homogenní jednolitou skupinu, jak může být někdy ze strany veřejnosti vnímáno.

Sociální vyloučení Romů je proces, během něhož jsou jednotliví Romové, romské rodiny či celé skupiny Romů vytěsňovány na okraj společnosti a je jim ztížen či omezen přístup ke zdrojům a příležitostem, které jsou běžně dostupné ostatním členům společnosti. V důsledku velmi omezeného přístupu na trh s bydlením, v kombinaci s příjmy na hranici životního minima a vysokým zadlužením, se celé romské rodiny stěhovaly za levnějším a přístupnějším bydlením, které nalézaly většinou v ubytovnách nebo v domech situovaných často na periferiích měst či krajů. Vznikl tak problém **sociálně vyloučených lokalit** (dále jen „SVL“). Je důležité mít na paměti, že ne všichni sociálně vyloučení Romové žijí v SVL a že v SVL nežijí pouze Romové.

Podle poslední celorepublikové studie, ***Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR***[2], bylo v ČR **celkem 606 SVL**, v nichž žilo **95 000 až 115 000 obyvatel**. Nejvíce SVL se nacházelo v kraji **Karlovarském, Ústeckém, Olomouckém a Moravskoslezském** a na periferiích krajů. Obyvateli SVL jsou převážně Romové, ale vyskytují se i SVL, kde Romové tvoří menšinu jejich obyvatel, zejména na severní Moravě. Trendem je, že v SVL přibývá neromů, především tedy osob nezaměstnaných a zadlužených s nízkým vzděláním, ale také seniorů.

Většina obyvatel ČR dlouhodobě vyjadřuje negativní postoje vůči Romům. Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR každoročně v měsíci březnu v rámci pravidelných šetření Naše společnost zkoumá vztah veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v České republice.[3] Na otázku: „Jak byste pomocí této škály označil svůj vztah ke skupinám obyvatelstva žijícím na území České republiky?“ mohli respondenti odpovídat „1 = velmi sympatičtí, 2 = spíše sympatičtí, 3 = ani sympatičtí, ani nesympatičtí, 4 = spíše nesympatičtí, 5 = velmi nesympatičtí“. Průměrnou hodnotou odpovědí bylo v roce 2013 4,24, v roce 2014 4,21, v roce 2015 4,30, v roce 2016 4,26, v roce 2017 4,15 a v roce 2018 4,09.

Z tabulky č. 2 je patrné, že od roku 2013 nedošlo k signifikantní změně vnímání romské menšiny, hodnoty jsou víceméně stejné a potvrzují, že Romové byli nejvíce nesympaticky vnímanou minoritou žijící v ČR. Od roku 2017 se národností skupinou s největšími antipatiemi stali Arabové.

---

[2] Dostupná na webových stránkách MPSV, http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz/analyza-socialne-vyloucenych-lokalit-v-cr-1.

[3] Tisková zpráva z výzkumu k dispozici zde: https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/4588-vztah-ceske-verejnosti-k-narodnostnim-skupinam-zijicim-v-cr-brezen-2018

Tab. č. 2: Vztah k národnostním skupinám žijícím v ČR – vývoj v čase

	III/2013	III/2014	II/2015	III/2016	III/2017	III/2018
Češi	1,69	1,58	1,59	1,66	1,75	1,69
Slováci	1,79	1,72	1,76	1,88	1,91	1,85
Poláci	2,47	2,40	2,47	2,61	2,59	2,52
Řekové	2,72	2,58	2,72	2,88	2,74	2,69
Židé	2,80	2,67	2,83	2,91	2,86	2,83
Vietnamci	3,26	3,09	3,11	2,96	2,97	2,85
Maďaři	2,96	2,80	2,88	2,93	2,86	2,85
Němci	2,87	2,83	2,82	2,87	2,89	2,91
Bulhaři	2,98	2,88	2,95	2,98	2,93	2,97
Srbové	3,16	3,07	3,19	3,21	3,20	3,08
Rusové	3,11	3,27	3,31	3,18	3,16	3,15
Číňané	3,35	3,28	3,25	3,27	3,27	3,15
Ukrajinci	3,57	3,36	3,44	3,26	3,30	3,29
Rumuni	3,60	3,56	3,55	3,59	3,52	3,50
Albánci	3,66	3,65	3,74	3,86	3,80	3,68
Romové	4,24	4,21	4,30	4,26	4,15	4,07
Arabové	-	3,79	4,02	4,20	4,19	4,09

Zdroj: tabulka převzata z tiskové zprávy CVVM „Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2018“

2. INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ ROMSKÉ INTEGRACE

2.1 FINANCOVÁNÍ ROMSKÉ INTEGRACE

Odpovědět na otázku, kolik finančních prostředků celkem bylo využito ve prospěch romské menšiny, je velmi obtížný úkol, a proto ani není ambicí této Zprávy. Takový úkol totiž naráží na dvě jen stěží překonatelné překážky. První překážkou je fakt, že romská integrace je komplexním procesem, který se odehrává na několika úrovních (mezinárodní, EU, státní, krajské a lokální). Navíc v rámci každé této úrovně dochází k financování z více zdrojů, tedy k víceúrovňovému financování. Vedle veřejných institucí se na financování romské integrace podílí i soukromé organizace, NNO, a církve. Druhou překážkou je v důsledku absence etnických dat nemožnost určení, jaký efekt měla daná aktivita či politika na cílovou skupinu a kolik prostředků bylo zacíleno přímo na integraci či sociální začleňování příslušníků romské menšiny.

Tato Zpráva má tak ambici informovat pouze o finančních prostředcích vynaložených přímo na romskou integraci ze státního rozpočtu. Informace o podpořených projektech majících vztah k romské integraci jsou uvedeny v materiálu *Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2017* a v materiálu *Informace o plnění usnesení vlády týkajících se integrace romské menšiny a aktivního postupu státní správy při uskutečňování opatření přijatých souvisejícími usneseními vlády ke dni 31. prosince 2017.*

Vláda ČR každoročně vyčleňuje ze státního rozpočtu finanční prostředky určené přímo na podporu romské integrace, a to formou: dotací, aktivit Kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a výdajů na činnost Muzea Romské kultury. V roce 2017 takto vynaložený objem prostředků činil **70.438.719 Kč**, jak je přehledně popsáno v tabulce č. 3.

Tab. č. 3: Přehled finančních prostředků za rok 2017 použitých ze státního rozpočtu na podporu romské integrace

Kapitoly státního rozpočtu	Rok 2017 (v Kč)
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	
1. Podpora integrace romské komunity	9.320.716
2. Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol	7.347.424
3. Podpora výuky dějin 20. století a vzdělávání v jazycích národnostních menšin	610.040
Ministerstvo kultury	
4. Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin	1.040.000
5. Podpora integrace příslušníků romské menšiny	1.647.900
6. Podpora regionálních kulturních tradic	100.000
7. Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin	3.221.000
8. Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví	110.000
9. Podpora rozvoje významných kulturních aktivit církví a náboženských společností	50.000
10. Oblast profesionálního hudebního umění	1.600.000
11. Činnost Muzea romské kultury v Brně	14.601.019
Úřad vlády ČR – Kancelář Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny	
12. Akce pořádané Kanceláří Rady vlády pro záležitosti romské menšiny	377.356
13. Dotační program Podpora terénní práce	10.946.416
14. Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	13.389.461
15. Dotační program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti	5.255.863
16. Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků	821.524
Celkem	**70.438.719**

Z tabulky č. 4 je patrné, že celkové finanční prostředky určené přímo na podporu romské menšiny se od roku 2013 mírně zvyšují. Oproti roku 2016 došlo k navýšení o 1.278.243 Kč. K významnému navýšení prostředků oproti roku 2016 došlo u dotačních programů ÚV ČR. K mírnému navýšení došlu i u dotačních titulů MK a příspěvku na činnost Muzea romské kultury. Naopak k významnému snížení došlo u programu MŠMT Podpora integrace romské komunity, a to o 3.551.380 Kč.

V příloze č. 1 jsou podrobněji vysvětleny jednotlivé kapitoly státního rozpočtu, včetně tabulek podpořených projektů z dotačních programů podporujících integraci Romů.

Tab. č. 4: Srovnání finančních prostředků (v Kč) použitých ze státního rozpočtu na podporu romské integrace v letech 2011-2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
MŠMT	21.733.000	23.642.672	16.957.392	18.714.800	18.394.787	21.195.596	17.278.180
MK	19.937.350	16.281.305	17.311.498	18.915.510	20.536.512	20.540.766	22.369.919
MMR	1.403.405	869.000	0	0	0	0	0
ÚV ČR	41.955.523	35.674.328	28.800.841	28.178.835	27.159.341	27.424.114	30.790.620
Celkem	**85.029.278**	**76.467.305**	**63.069.731**	**65.809.145**	**66.951.840**	**69.310.476**	**70.438.719**

2.2 RADA VLÁDY PRO ZÁLEŽITOSTI ROMSKÉ MENŠINY

2.2.1 Činnost Rady vlády pro záležitosti romské menšiny

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny je stálým poradním a iniciačním orgánem vlády v oblasti romské integrace. Rada systémově napomáhá integraci Romů do společnosti. Zabezpečuje součinnost resortů odpovědných za realizaci dílčích opatření a plnění úkolů vyplývajících z usnesení vlády a mezinárodních smluv, jimiž je ČR vázána. Soustřeďuje, projednává a předkládá vládě informace, podklady a návrhy pro tvorbu a uplatňování politiky vlády, které se týkají Romů.

V roce 2017 Rada zasedala třikrát, a to dne 17.02.2017, dne 30.05.2017 a dne 08.11.2017. Při Radě vlády pro záležitosti romské menšiny byly jako její poradní orgány ustanoveny **Výbor pro spolupráci se samosprávami**, **Mediální výbor**, **Pracovní skupina pro bezpečnost**, **Pracovní skupina pro odškodnění Romů**, **Pracovní skupina pro oblast vzdělávání Romů**, **Pracovní skupina pro zahraniční spolupráci**, **Pracovní skupina krajských koordinátorů** a **Pracovní skupina k protiprávním sterilizacím**. Mediální výbor a Pracovní skupina pro bezpečnost se v roce 2017 stejně jako v v letech 2016 a 2015 z personálních důvodů nesešly.

V roce 2017 Rada jednala o správě Památníku romského holocaustu v Hodoníně u Kunštátu a o vykoupení velkovýkrmny prasat a správě Pietního místa v Letech u Písku. Zástupci ministerstev na zasedáních Rady informovali o podobě zákona o sociálním bydlení, vzdělávání romských žáků, o postupu ve vyšetřování případu úmrtí M. D. v Žatci a novele zákona o pomoci v hmotné nouzi s ohledem na Opatření obecné povahy. Rada se v roce 2017 zabývala činností Agentury pro sociální začleňování a zaměřením dotačních titulů Úřadu vlády České republiky. Rada schválila Výroční zprávu o činnosti Rady v roce 2016 a Zprávu o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017.

Bližší popis činnosti Rady je uveden ve ***Výroční zprávě o činnosti Rady vlády pro záležitosti romské menšiny za rok 2017***.

2.2.2 Kancelář Rady (Národní kontaktní místo pro integraci Romů)

Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny (dále jen „Kancelář Rady“) je odborným pracovištěm pro otázky romské integrace v rámci vlády ČR a pracovištěm pro spolupráci se zástupci občanské společnosti v těchto otázkách. Je také klíčovým aktérem vykonávajícím v rámci institucionálního nastavení státní správy ČR politiku romské integrace, a to na základě pokynů a ve spolupráci s Radou vlády pro záležitosti romské menšiny.

Kancelář Rady je zároveň Národním kontaktním místem pro integraci Romů, a to v návaznosti na oznámení Rady EU (2011/C 258/04) o závěrech Rady k Rámci EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů. Rada EU v něm vyzvala členské státy, aby stanovily vnitrostátní kontaktní místa nebo využívaly již existujících subjektů k zajištění účinného monitorování strategií začleňování Romů a podporovaly výměnu osvědčených postupů a diskuse o fakticky podložených přístupech v oblasti politik začleňování Romů. V reakci na tuto výzvu v říjnu roku 2012 bylo v každém členském státě EU ustanoveno jedno **národní kontaktní místo pro integraci Romů** (dále jen „NRCP“). Vznikla tak síť NRCP, která umožňuje členským států a Evropské komisi sdílet zkušenosti a odborné znalosti a podporuje nadnárodní spolupráci a výměnu správných postupů. V ČR byl pro výkon činností NRCP určen již existující subjekt, Kancelář Rady.

Rada EU doporučením (2013/C 378/01) o účinných opatřeních v oblasti integrace Romů v členských státech vyzvala tyto státy, aby poskytly NRCP přiměřený mandát a zdroje odpovídající jejich úloze tak, aby mohla účinně koordinovat napříč odvětvími monitorování politik pro integraci Romů s ohledem na jejich provádění, a to při respektování rozdělení pravomocí v rámci jednotlivých členských států. Dále také, aby členské státy zapojily svá NRCP do rozhodovacích procesů týkajících se vypracovávání, financování a provádění příslušných politik. NRCP by měla při provádění vnitrostátních strategií a místních akčních plánů pro integraci Romů usnadňovat účast a zapojení romské občanské společnosti. Toto doporučení je dále rozvedeno ve Strategii romské integrace do roku 2020, podle které se NRCP stávají klíčovými spoluaktéry při formulování politik v dané oblasti. NRCP musí mít formální autoritu a pravomoc koordinovat postupy mezi ministerstvy a různými vládními úrovněmi a zajišťovat, aby se otázka začleňování Romů stala součástí všech příslušných veřejných politik. Měla by také přispívat k definování a provádění příslušných politik a být zapojena do strategického plánování, pokud jde o využívání fondů EU.

Strategie romské integrace do roku 2020

Dne 23.02.2015 vláda schválila Strategii romské integrace do roku 2020 (dále jen „SRI“), jejímž hlavním zpracovatelem byla Kancelář Rady, která při jejím zpracování intenzivně spolupracovala s romskou veřejností. Schválení SRI znamenalo významný kvalitativní posun v oblasti integrace romské menšiny v ČR. SRI vytváří rámec pro opatření, která povedou do roku 2020 ke zvrácení negativních trendů ve vývoji situace značné části Romů v ČR v klíčových oblastech kvality života (vzdělávání, zaměstnanosti, bydlení, zdravotní a sociální), nastartují a urychlí pozitivní změny, které povedou k postupnému odstranění neodůvodněných a nepřijatelných rozdílů mezi situací značné části Romů a většinové části populace, zajistí účinnou ochranu Romů před diskriminací, bezpečné soužití a povzbudí rozvoj romské kultury, jazyka a participaci Romů.

Nezbytným prvkem SRI je její účinný monitorovací mechanismus, který je vyžadován Evropskou komisí a zároveň je předběžnou podmínkou pro čerpání z Evropských strukturálních a investičních fondů (OP VVV a IROP). Kancelář Rady od roku 2015 ve spolupráci s jednotlivými resorty a Evropskou komisí připravovala ***Metodiku pro sledování a vyhodnocování naplňování Strategie romské integrace do roku 2020***, která byla vládou schválena dne 24.10.2016. Metodika stanovuje indikátory naplňování jednotlivých opatření SRI, a v podstatě tak dává vodítko resortům, jak opatření naplňovat. V roce 2017 byla poprvé podle této metodiky SRI monitorována. V měsíci dubnu 2017 se sešlo 9 tematických ad-hoc pracovních skupin, které byly složeny ze zástupců Kanceláře Rady, zástupců příslušných

resortů a především zástupců občanské společnosti. Pracovní skupiny se vyjádřily k plnění všech opatření SRI. Vyjádření a komentáře občanské části pracovní skupiny, pakliže byla v rozporu se zástupci resortů, byly uvedeny ve vládním dokumentu Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2017. Tyto informace budou sloužit k revizi SRI.

Národní romská platforma

V roce 2017 realizovala Kancelář Rady 2 projekty spolufinancované Evropskou komisí. Jednalo se o projekty k podpoře tzv. Národních romských platforem, tj. institucí či fór v jednotlivých členských zemích EU, které zastupují zájmy Romů a v jejichž rámci je rozvíjen dialog mezi většinovou společností a romskou menšinou. Projekt ***Aktivizace a zmocňování romských aktérů prostřednictvím Národní romské platformy*** byl úspěšně realizovaný v období od května roku 2016 do dubna roku 2017. Druhý, navazující, projekt ***Aktivizace a zmocňování romských aktérů prostřednictvím Národní romské platformy II*** byl realizovaný od srpna roku 2017 do března 2018. Od dubna 2018 Kancelář Rady realizuje již třetí navazující projekt.

Cílem druhého navazujícího projektu byla: a) efektivní kooperace všech relevantních aktérů; b) efektivní koordinace integračních aktivit na regionální a lokální úrovni se zvláštním zřetelem na implementaci a monitorování SRI; c) identifikování relevantních aktérů romské integrace na regionální a místní úrovni a umožněni jejich efektivního zapojení do řešení potřeb a problémů romské menšiny, včetně jejich zapojení do implementace a monitorování SRI; d) zmocňování Romů k proaktivnímu přístupu k řešení záležitostí týkajících se romské menšiny; e) zvyšování povědomí Romů o SRI; f) zviditelňování Kanceláře Rady jako Národního kontaktního místa pro integraci Romů a posílení současné implementační struktury romské integrace.

Aktivitami realizovanými v rámci projektu byly: 1 dvoudenní kurz, 6 jednodenních kurzů, 2 jednodenní setkání v Praze, 3 jednodenní setkání v regionech pod vedením zkušených facilitátorů, publikace *Doporučení Národní romské platformy pro implementaci Strategie romské integrace do roku 2020* a publikace ***Pravidla a principy komunitní práce***[4]. Účastníci školení budou moci využít následných konzultací v oblasti organizování komunit. Celkem se projektových aktivit zúčastnilo 367 osob, z nichž 273 bylo Romů.[5]

Více informací o tomto projektu v publikaci ***Doporučení Národní romské platformy pro implementaci Strategie romské integrace do roku 2020***.[6]

Financování romské integrace

Významným nástrojem romské integrace, jsou datační programy Úřadu vlády České republiky, které Kancelář Rady administruje. Jedná o Dotační program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti romské menšiny, Dotační program Podpora terénní práce, Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce a Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Více o těchto programech v příloze v podkapitole P.3.

---

[4] K dispozici zde: https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Publikace-komunitni_prace.pdf

[5] Na setkáních Národní romské platformy bylo celkem 221 účastníků z toho 155 Romů. Kurzů ke zvýšení kompetencí v oblasti komunitní práce a jejich principů a posílení měkkých dovedností v oblasti vyjednávání a prosazování zájmů Romů bylo 109 účastníků, z toho bylo 100 Romů. Na kurzech fungování lokálního partnerství a možností zapojení se do činnosti Agentury pro sociální začleňování bylo 37 účastníků, z toho bylo 18 Romů.

[6] K diszpozici zde: https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Doporuceni-Narodni-romske-platformy-II-pro-implementaci-Strategie-romske-integrace-do-roku-2020.pdf

Pracovníci Kanceláře Rady jsou přítomni na jednáních plánovacích komisí a monitorovacích výborů v rámci operačních programů. Zasedají i v rámci hodnotících komisích dalších národních programů směřujících k podpoře Romů či sociálně vyloučených osob.

Více informací o činnosti a aktivitách Kanceláře Rady naleznete rovněž ve ***Výroční zprávě o činnosti Rady vlády pro záležitosti romské menšiny za rok 2017***.

2.2.3 Krajští koordinátoři pro záležitosti romské menšiny

Na úrovni všech 13 krajů a území hlavního města Prahy působili v roce 2017 koordinátoři pro záležitosti romské menšiny. Ti tvoří základní institucionální síť, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku ve vztahu k romské menšině na úrovni kraje. Prostřednictvím koordinátorů pro romské záležitosti získává stát rovněž významnou zpětnou vazbu a informace o situaci v kraji. Síť těchto pracovníků významně přispívá ke koherentní a koordinované tvorbě a realizaci politik romské integrace na celém území státu. Koordinátoři jsou zapojeni do tvorby strategických materiálů v kraji ve vztahu k romské menšině, pořádají semináře i konference, spolupracují s romskými poradci, s asistenty pedagoga, s terénními sociálními pracovníky při řešení konkrétních aktuálních kauz a dílčích problémů v regionu a podílí se na administraci některých krajských dotačních programů. Zabývají se i přednáškovou a konzultační činností, připomínkováním strategických dokumentů kraje a vlády, popřípadě jednotlivých rezortů. Kromě toho pomáhají vládě monitorovat situaci Romů v kraji a efektivitu realizovaných integračních opatření a tyto informace předávají subjektům na centrální úrovni.

Povinnost zřídit funkci koordinátora vyplývá pro kraje z ustanovení § 6 odst. 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „menšinový zákon“), dle kterého krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti, a ustanovením § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, dle kterého krajský úřad zřizuje funkci koordinátora pro romské záležitosti. Hlavní město Praha má zcela specifické postavení vyplývající ze zvláštního zákona, nicméně na základě ustanovení § 31 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, dle kterého orgány hlavního města Prahy vykonávají přenesenou působnost, která je zvláštním zákonem svěřena orgánům krajů, má rovněž povinnost zřídit funkci koordinátora pro romské záležitosti.

S cílem zabezpečit výkon funkce koordinátora pro romské záležitosti s adekvátním pracovním úvazkem poskytuje Úřad vlády ČR krajům (s výjimkou hl. m. Prahy) neinvestiční dotaci z programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, který je realizován na základě usnesení vlády ze dne 25. července 2001 č. 781 o zřízení funkce koordinátora romských poradců při vyšších územních samosprávných celcích. Na základě usnesení vlády ze dne 14. června 2010 č. 461 pak Úřad vlády každoročně vyčleňuje finanční prostředky pro tento dotační program. Dotace se poskytuje na jednu pracovní pozici, maximálně ve výši 500.000 Kč. Dotace v plné výši se poskytuje na zaměstnance, který činnost koordinátora vykonává v plném pracovním úvazku bez kumulací s dalšími činnostmi pro krajský úřad, které nemají přímý vztah k náplni jeho práce po celý kalendářní rok. Poměrným způsobem se krátí dotace v případě zkráceného pracovního úvazku nebo v případě kumulování funkce koordinátora pro romské záležitosti s dalšími činnostmi, které nemají přímý vztah k náplni jeho práce. V roce 2017 si o dotaci žádalo všech 13 krajů. Celkem bylo krajům vyplaceno 5.255.863 Kč. Výše dotace vyplacená jednotlivým krajům včetně výše úvazku koordinátora je uvedena v tabulce č. 5.

Koordinátoři pro záležitosti romské menšiny prosazují a koordinují implementaci a realizaci politiky romské integrace na úrovni kraje. Realizují kontrolu výkonu přenesené působnosti obecním úřadem ORP. Zabývají se metodickou podporou, konzultační činností a koordinací romských poradců, pracovníků veřejných institucí a NNO, které se podílejí na zlepšování situace Romů. Pořádají pro ně konference, semináře a společné aktivity.

Tab. č. 5: Zastoupení krajských koordinátorů pro romské záležitosti na krajských úřadech v roce 2017

kraj	výše úvazku	výše dotace	délka praxe ve funkci	organizační zařazení	agenda, s níž je funkce kumulována
hl. město Praha	1,0	————	16 let	odbor sekretariátu radního pro oblast kultury, cestovního ruchu a zahraničních vztahů	bez kumulace
Jihočeský	1,0	493.571 Kč	12 let	odbor sociálních věcí	bez kumulace
Jihomoravský	0,8	400.000 Kč	11 let	odbor školství	agenda národnostních menšin
Karlovarský	0,6	300.000 Kč	15 let	odbor sociálních věcí	agenda národnostních menšin a integrace cizinců
Královéhradecký	0,5	234.200 Kč	9 let	odbor sociálních věcí	metodika sociální práce
Liberecký	0,9	448.900 Kč	5 let	odbor sociálních věcí	agenda národnostních menšin a cizinců
Moravskoslezský	0,7	296.200 Kč	2 roky	odbor sociálních věcí	agenda odborného garanta individuálního projektu kraje
Olomoucký	0,9	445.992 Kč	15 let	odbor sociálních věcí	agenda integrace cizinců a národnostních menšin
Pardubický	1	500.000 Kč	1 rok	odbor sociálních věcí	bez kumulace
Plzeňský	0,75	307.700 Kč	2 roky	odbor sociálních věcí	agenda integrace cizinců
Středočeský	0,9	397.980 Kč	15 let	odbor sociálních věcí	agenda integrace cizinců
Ústecký	1,0	483.100 Kč	2 roky	odbor sociálních věcí	bez kumulace
Vysočina	0,9	448.220 Kč	2 roky	odbor sociálních věcí	agenda registrace poskytovatelů sociálních služeb
Zlínský	1,00	500.000 Kč	1 rok	odbor kanceláře hejtmana	bez kumulace

V roce 2016 se Kancelář Rady zaměřila na metodickou podporu koordinátorů při jejich činnosti směrem k obcím s rozšířenou působností, a to zejména co se kontrolní činnosti týče. Kancelář Rady vypracovala 2 metodiky: ***Doporučená pracovní náplň romských poradců, způsob její prezentace a šíření na úroveň obcí*** a ***Výkon kontroly přenesené působnosti ve vztahu k romským poradcům působících na úřadech obecních úřadů obcí s rozšířenou působností***. Koordinátoři v roce 2017 provedli celkem 63 kontrol ORP v souvislosti s výkonem přenesené působnosti (v návaznosti na plnění úkolů vyplývajících z ustanovení § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb.), což v průměru představuje 31 % navštívených úřadů z celkového množství ORP v ČR.

V průběhu roku 2017 pořádali koordinátoři školení a konference, zapojovali se do tvorby strategických dokumentů, účastnili se platforem a porad s partnery při řešení romských záležitostí v kraji. Romští koordinátoři uspořádali celkem 23 akcí, které se tematicky zaměřily např. na legislativní změny v systému pomoci v hmotné nouzi, sociální vyloučení, problematiku finanční gramotnosti a oddlužení; zabývaly se též prací asistentů prevence kriminality, romských poradců, terénních a komunitních pracovníků či asistentů pedagoga. Spolupráci s těmito pracovníky dále rozvíjeli prostřednictvím porad k aktuálním kauzám a dílčím problémům v regionu (celkem 76 porad). Na celostátní úrovni byla nastavena

potřebná spolupráce s MV, konkrétně se styčnými důstojníky pro menšiny a s policejními preventisty. Kromě toho se krajští koordinátoři účastnili 88 celostátních, krajských a lokálních platforem a podíleli se na tvorbě 40 strategických materiálů v oblasti rozvoje sociálních služeb na území kraje, prevence kriminality, romské integrace a vzdělávání.

2.2.4 Romští poradci obcí s rozšířenou působností

Na úrovni ORP napomáhají integraci Romů romští poradci, kteří navazují svou činností na působení krajských koordinátorů pro romské záležitosti a prosazují v rámci přenesené působnosti politiku romské integrace ve spádové oblasti.

Ačkoliv je jejich role pro romskou integraci na lokální úrovni klíčová, jejich právní ukotvení není tak jednoznačné, jako v případě krajských koordinátorů. Zatímco totiž zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, výslovně ukládá krajům povinnost zřizovat funkci koordinátora pro romské záležitosti, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, nejenže povinnost zřídit funkci romského poradce nestanovuje, ale ani neobsahuje žádné ustanovení týkající se romské integrace. Funkce romského poradce, resp. pracovníka obce pověřeného výkonem agendy integrace příslušníků romské menšiny, tak nachází zákonnou oporu pouze v ustanovení § 6 odst. 8 menšinového zákona, dle kterého obecní úřad obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodu plní úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

Původně byla tato funkce zřízena usnesením vlády ze dne 29. října 1997 č. 686. Tehdy se jednalo o funkci na úrovni okresů, kdy každý ze 73 okresních úřadů dostal za úkol stanovit ve své působnosti funkční místo romského poradce. V souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů ke dni 31.12.2002 mělo dojít k transformaci romských poradců z okresní úrovně na úroveň obcí s rozšířenou působností. Systematický přechod poradců na obce však nikdy nebyl realizován. V důsledku toho i v roce 2017 pokračoval právní stav, kdy obce s rozšířenou působností neměly povinnost zřizovat funkce romského poradce a úkoly vyplývající z menšinového zákona mohly vykonávat jakýmkoliv způsobem. Přitom je žádoucí, aby na lokální úrovni působili romští poradci alespoň v každé ORP.

Celkově v roce 2017 funkci romského poradce (nebo jí obdobné) vykonávalo **188 pracovníků** ve **159** z celkových 205 ORP a ve 21 správních obvodech hlavního města Prahy z celkových 22 obvodů V 46 ORP funkce nebyla zřízena vůbec.

Drtivá většina pracovníků vykonává agendu romského poradce v rámci kumulované funkce, jejíž úvazek je zpravidla velmi nízký. V roce 2017 činila průměrná výše úvazku pro výkon této agendy pouze **0,25.** Nejčastěji pracovníci tuto agendu vykonávali na úvazek nižší než poloviční, velmi často se objevovaly úvazky 0,1; 0,05 a v několika případech dokonce 0,01. Je pak legitimní otázkou, na kolik je tato funkce pouze symbolickou a kolik reálné práce v oblasti romské integrace může pracovník ORP vykonat během 8 hodin měsíčně.

Nižší pracovní úvazek v praxi znamená, že se romští poradci nemohou systematicky věnovat své agendě. Navíc, ve většině případů se romští poradci zaměřují pouze na území obce, kde sídlí jejich úřad, a obce I. a II. typu jsou jimi většinou opomíjeny. Krajští koordinátoři pro romské záležitosti pak musí suplovat činnost poradců v obcích, kde není výkon této funkce zajištěn. Na druhé straně je nutno vzít do úvahy i existenci ORP, kde žije velmi málo Romů nebo kde Romové nežijí vůbec. Vzhledem k migračním trendům je žádoucí, aby i v těchto ORP působili romští poradci, jejich úvazek však může být nižší než doporučovaných 0,5. Nicméně výše uvedené nízké úvazky romských poradců nejsou příklady z těchto ORP, nýbrž z ORP, kde žije významná romská menšina.

Hlavním důvodem, proč ORP funkci romského poradce nezřídí, nebo ji zřídí s velmi nízkým pracovním úvazkem, je podle vyjádření ORP, které zasílají koordinátorům pro záležitosti romské menšiny, nedostatek financí. Zatímco kraje mají možnost požádat o finance z dotačního programu Úřadu vlády ČR Podpora koordinátorů pro romské záležitosti,

žádný účelový dotační program určený pro ORP na zajištění funkce romského poradce neexistuje. Nedostatečná výše příspěvku obcím na výkon státní správy jednak nutí obce doplácet na výkon přenesené působnosti ze svých zdrojů, a jednak pečlivě zvažovat rozpočtové priority, mezi něž ve většině případů nepatří funkce romského poradce. Na druhou stranu mají všechny ORP zákonnou povinnost zajistit výkon agendy integrace příslušníků romské menšiny ve svém obvodu.

V rámci metodického vedení a podpory krajských koordinátorů byl v průběhu roku 2017 v rámci pracovní skupiny krajských koordinátorů opakovaně projednán a vznesen požadavek zajištění akreditovaného vzdělávacího programu specificky zaměřeného na tyto pracovníky s doporučením participace Romů v roli lektorů.

2.3 RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY

2.3.1 Činnost Rady vlády pro národnostní menšiny

Rada vlády pro národnostní menšiny je poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků. Na rozdíl od Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, která je zřízena pouze na základě jejího Statutu, který schvaluje vláda, Rada vlády pro národnostní menšiny je vedle svého Statutu zřízena na základě zákona[7].

Bližší popis činnosti Rady je uveden ve ***Výroční zprávě o činnosti Rady vlády pro národnostní menšiny za rok 2017*.**

2.3.2 Výbory pro národnostní menšiny na krajích a obcích

Poradní orgány, v nichž jsou zastoupeni zástupci národnostních menšin, vznikají i na úrovni krajů a obcí. Ty jsou zřizovány buď povinně na základě zákona, nebo daleko častěji na základě dobrovolné vůle samosprávných orgánů. Dle zákona povinně vznikají výbory pro národnostní menšiny zastupitelstev krajů či obcí. Dobrovolně jsou pak zřizovány analogicky zaměřené výbory zastupitelstev krajů či obcí nebo komise rad krajů či obcí. Ve většině těchto poradních orgánů má, anebo může mít, romská menšina svého zástupce. Tabulka č. 6 ve třetím sloupci uvádí takto zastoupené Romy v jednotlivých krajích. V roce 2017 bylo celkem ve výborech nebo komisích kraje či obce zastoupeno **55 Romů**.

Z tabulky je rovněž patrné, že jen **13 Romů** v roce 2017 zastávalo volenou politickou nebo jinou funkci, do níž byli zvoleni ve volbách. Všech 13 Romů zastávajících politickou funkci v roce 2017 bylo zvoleno ve volbách do **obecních zastupitelstev**. Ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v říjnu 2017 **kandidovalo celkem sedm Romů**. Z nich čtyři

[7] Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšiny a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Její zřízení vládou je dáno § 6 odst. 3 tohoto zákona. V § 6 odst. 4 je zakotveno složení Rady, podle kterého členy jsou zástupci národnostních menšin a zástupci orgánů veřejné moci s tím, že nejméně polovinu členů Rady tvoří zástupci národnostních menšin, kteří byli navrženi sdruženími příslušníků národnostních menšin. § 6 odst. 5 je pak vymezena působnost Rady, do které patří a) zajišťovat přípravu opatření vlády, která se týkají práv příslušníků národnostních menšin v ČR; b) vyjadřovat se k návrhům zákonů, k návrhům nařízení vlády a k opatřením týkajícím se práv příslušníků národnostních menšin před jejich předložením vládě; c) připravovat pro vládu souhrnné zprávy o národnostní situaci na území ČR; d) připravovat pro vládu nebo pro ministerstva či jiné správní úřady doporučení k zajištění potřeb příslušníků národnostních menšin, zejména v oblastech školství, kultury a médií, používání mateřského jazyka, společenského a kulturního života; e) spolupracovat s orgány územních samosprávných celků při praktickém zabezpečování národnostní politiky státu; f) navrhovat rozdělování finančních prostředků vynakládaných ze státního rozpočtu na podporu aktivit příslušníků národnostních menšin.

za Stranu zelených, jeden za Českou stranu sociálně demokratickou, jeden za hnutí Řád národa a jeden za Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa.

Tab. č. 6 : Zapojení Romů do orgánů krajů a obcí v roce 2017

kraj	Romové zvoleni nebo jmenování do politických a dalších funkcí	Romové zastoupeni ve výborech nebo komisích kraje či obce
hl. m. Praha	0	3
Jihočeský	3	3
Jihomoravský	2	4
Karlovarský	0	4
Královéhradecký	0	10
Liberecký	2	4
Moravskoslezský	0	2
Olomoucký	0	11
Pardubický	1	3
Plzeňský	0	0
Středočeský	0	5
Ústecký	5	6
Vysočina	0	0
Zlínský	0	0
celkem	**13**	**55**

Zprávy o stavu romské menšiny v krajích a hl. m. Praze za rok 2017

Výbory na úrovni krajů

Podle § 78 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, kraj, v jehož územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 5% občanů kraje hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny, pokud o to písemně požádá spolek zastupující zájmy národnostní menšiny. Nejméně polovinu členů výboru musí tvořit příslušníci národnostních menšin; tato podmínka neplatí, pokud ji nelze splnit pro nedostatek kandidátů z řad národnostních menšin.

Více než 5 % obyvatel se při sčítání lidu 2011 přihlásilo k jiné než české národnosti[8] v **Karlovarském kraji, Moravskoslezském kraji** a **hl. městě Praze**, kde byly dle zákona povinně zřízeny výbory pro národnostní menšiny. V **Jihomoravském**[9] a **Ústeckém kraji** byl zřízen výbor pro národnostní menšiny nad rámec zákona. V **Pardubickém** kraji byla ustanovena Komise pro integraci romské komunity a dalších etnických skupin, v **Plzeňském kraji** Komise pro národnostní menšiny. V **Libereckém kraji** byla ustanovena Komise Rady kraje pro národnostní menšiny, cizince a sociální začleňování. V hl. městě Praze se vedle výboru pro národnostní menšiny samostatně grantovému procesu věnuje i Komise Rady HMP pro udělování grantů v oblasti národnostních menšin a integrace cizinců a Poradní sbor pro záležitosti romské menšiny hl. m. Prahy. V **Královéhradeckém kraji** byla zřízena Komise pro lidská práva. Ve **Zlínském kraji** byla zřízena Komise pro integraci sociálně vyloučených a v kraji **Vysočina** Pracovní skupina poskytovatelů služeb pro národnostní a etnické menšiny, osoby bez přístřeší a oběti trestné činnosti. V **Olomouckém kraji** fungovala Pracovní skupina Etnické menšiny a cizinci.

[8] Jde o podíl obyvatel s jinou než českou, moravskou, slezskou národností a jejich kombinacemi.

[9] Výbor pro národnostní menšiny byl v rámci Jihomoravského kraje ustaven 16.11.2016. Členové výboru byli jmenováni 15.12.2016. Výbor pro národnostní menšiny do konce roku 2016 v tomto kraji tedy nevyvíjel žádnou činnost. Převážnou část roku 2016 v kraji vykonávala obdobné činnosti Rada pro národnostní menšiny Jihomoravského kraje.

Výbory na úrovni obcí

Podle § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, obec, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10% občanů obce hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny, pokud o to písemně požádá spolek zastupující zájmy národnostní menšiny. Nejméně polovinu členů výboru musí tvořit příslušníci národnostních menšin; tato podmínka neplatí, pokud ji nelze splnit pro nedostatek kandidátů z řad národnostních menšin.

Více než 10 % obyvatel se při posledním sčítání lidu přihlásilo k jiné než české národnosti[10] v 70 obcích, kde by dle zákona měly být povinně zřízeny výbory pro národnostní menšiny, zřízeny byly pouze ve 49 obci z nich. Důvodem je skutečnost, že o zřízení výboru nepožádal zákonem stanovený příslušný spolek. Navíc v 13 obcích z nich byl výbor zřízen dobrovolně. Celkově tedy byly výbory pro národnostní menšiny zřízeny **v 54 obcích**. V 8 obcích byly zřízeny komise pro národnostní menšiny, resp. komise pro integraci národnostních menšin. Romské menšině se do velké míry věnuje v Hradci Králové Komise pro rodinu a sociální prevenci, v Havířově Pracovní skupina Občané v přechodné krizi a etnické menšiny, v Liberci Rada pro cizince, národnostní menšiny a další etnika, v Mladé Boleslavi Komise pro integraci etnik a národnostních menšin, v Mostě Komise sociální a národnostních menšin, v Pardubicích skupina komunitního plánování Cizinci, národnostní a etnické menšiny, v Plzni Komise pro integraci etnických menšin a cizinců, v Prostějově pracovní skupina pro národnostní menšiny a cizince a v Přerově pracovní skupina Osoby ohrožené sociálním vyloučením a Etnické menšiny. Ve městech Frýdek-Místek, Jablonci nad Nisou, Olomouci, Opavě, Ostravě a Ústí nad Labem je ustanovena pozice poradce (sociálního pracovníka, koordinátora) pro národnostní menšiny (pro romskou menšinu, pro integraci). V Ostravě na úrovni obvodů Vítkovice, MOaP a Slezská Ostrava se jedná o romské poradce a romské asistenty, na úrovni magistrátu města Ostravy se jedná o pracovní pozici koordinátora sociálního začleňování.

2.4 AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ

2.4.1 Činnost Odboru pro sociální začleňování

Odbor pro sociální začleňování Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR (dále jen „ASZ“) efektivně řeší problém sociálního vyloučení, a to ve spolupráci s Radou vlády pro záležitosti romské menšiny, která na činnost ASZ dohlíží prostřednictvím Monitorovacího výboru. Zejména pak vybírá lokality, ve kterých bude ASZ působit. Hlavním nástrojem je tzv. **Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám** (dále jen „KPSVL“). Jedná se o programový mechanismus financování napříč implementací strukturálních fondů EU v programovém období 2014-2020. V praxi to znamená, že lokalita, která je zapojená do tohoto přístupu, má možnost čerpání finančních prostředků souběžně ze tří operačních programů (OP Z, OP VVV a IROP).

ASZ realizuje tři velké projekty. Projekt ***Systémové zajištění sociálního začleňování*** je financovaný z OP Z. V polovině roku 2016 zahájil ASZ realizaci projektu ***Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami*** financovaného ze zdrojů OP VVV, který se zaměřuje na podporu inkluzivního školství v obcích se SVL a přípravu *Místního plánu inkluze.* Experti ASZ se také plně zapojili do aktivit 33 *Místních akčních plánů vzdělávání*, kde konzultují proinkluzivní opatření při tvorbě strategických rámců a akčních plánů. V oblasti regionálního rozvoje se členové za ASZ účastnili činnosti *Regionálních stálých konferencí* při jednotlivých krajích.

[10] Jde o podíl obyvatel s jinou než českou, moravskou, slezskou národností a jejich kombinacemi.

Třetím projektem, který ASZ realizuje, je ***Kampaň proti rasismu a násilí z nenávisti***, v rámci kterého pokračovala činnost mediální kampaně ***HateFree Culture***, která si klade za cíl přimět především mladé uživatele internetu (cílová skupina 15-25 let) ke kritické reflexi informací z mediálního prostoru týkajících se xenofobie a vzájemného soužití. Aktivity HateFree Culture se neorientovaly pouze na vyvracení hoaxů a tvorbu mediálních sdělení na sociálních sítích, ale též na aktivity podporující soužití ve veřejném prostou, a to především pomocí workshopů, veřejných diskusí a zakládání HateFree prostorů (zón) po celé ČR.

Celkový rozpočet projektu OP Z je 259.998.090 Kč (podíl EU činí 77,56 % a podíl SR činí 22,44 %). Rozpočet projektu OP VVV je 228.819.380 Kč (podíl EU činí 80,80 % a podíl SR činí 19,20 %). Rozpočet projektu EHP je ve výši 39.749.999 Kč (podíl EHP činí 80 % a podíl SR činí 20 %).

ASZ každoročně předkládá vládě **Výroční zprávu o své činnosti** za předchozí rok. Tento dokument je zdrojem podrobných informací o činnosti ASZ. Dalším zdrojem informací je dokument ***Vyhodnocení účinnosti intervencí Agentury pro sociální začleňování od doby jejího vzniku do současnosti a informace o plánované realizaci Individuálních systémových projektů v letech 2016 až 2022***.[11]

[11] Dostupný zde: http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/o-agenture/vyhodnoceni-ucinnosti-intervenci-agentury-od-vzniku-do-soucasnosti/download

3. KLÍČOVÉ OBLASTI ROMSKÉ INTEGRACE

Tato kapitola se zabývá vývojem situace romské menšiny v klíčových oblastech lidského života. Tyto klíčové oblasti (kultura a jazyk, vzdělávání, zaměstnanost, bydlení, zdraví a bezpečnost) jsou v rámci kapitoly odděleny v jednotlivých kapitolách, v reálném životě však k jejich oddělení nejenže nedochází, ale naopak jsou provázány a navzájem se ovlivňují.

3.1 KULTURA A JAZYK

Na jednáních Národní romské platformy byla v souvislosti s kulturou často zmiňována absence vzájemného setkávání Romů s neromy. Vzájemně se nesetkávají a nekomunikují spolu. Stále existují obce a města, kde jsou Romové v některých restauracích a klubech nežádání. Kulturní akce jsou buď romské, či neromské. Nedaří se uspořádávat akce, na které by přišli Romové i neromové. Obce by podle Národní romské platformy měly zapojovat Romy do přípravy obecních akcí, tak aby cítili, že je to i jejich akce. Například je možné zapojit dobrovolníky/brigádníky z řad Romů do přípravných či realizačních týmů. Akce podporující vzájemné soužití nemusí být pouze hudební a taneční vystoupení, ale může se jednat o různá setkávání zaměřená např. na matky s dětmi nebo sportovní, gastronomické akce. Při organizaci obecních slavností by pro Romy měly být rezervován stánek/prostor, kde by mohli prezentovat např. romskou kulturu či aktivity romských spolků fungujících v dané obci.

K zachování a dalšímu rozvoji romské kultury a jazyka přispívá systematická dotační podpora MK, MŠMT Rady vlády pro národnostní menšiny, ale i krajů a obcí. Romská kultura a jazyk nicméně nejsou většinovou společností dodnes plně přijímány jako plnohodnotná součást kulturního dědictví ČR. Klíčovou institucí je v tomto ohledu Muzeum romské kultury se sídlem v Brně. Významnou součástí romské historie je romský holocaust. V roce 2017 se podařilo jednak vyřešit dlouhodobý problém s přítomností velkovýkrmny prasat na místě bývalého tábora v Letech u Písku, zároveň však došlo i k převedení správy Památníků romského holocaustu v Hodoníně u Kunštátu i pietního místa Lety pod Muzeum romské kultury. Byly tak naplněny dlouhodobě vznášené požadavky Rady vlády pro záležitosti romské menšiny. V každém kraji se uskutečnila alespoň jedna romská kulturní akce s výjimkou Plzeňského kraje.

V Praze se konal již 19. ročník festivalu Khamoro. Tento světový festival se nezaměřuje jen na hudbu, ale i na další oblasti: literaturu, divadlo, film, výtvarné umění, alternativní umění. V rámci odborné části programu se věnujeme tematice, jako je holocaust, vzdělávání, genderová rovnost, romský jazyk, romská hudba z pohledu etnomuzikologie a to za účasti nejen českých, ale i světoznámých expertů. Kromě toho se každoročně realizuje program pro romské děti z dětských domovů, trénink pro mladé Romy v oblasti kulturního managementu, dětský program, sportovní program aj. Ročně Khamoro navštíví asi 10 000 diváků.

Problém, se kterým se musí pořadatelé kulturních akci pro Romy vypořádat, je nedostatek financí. Problém se zajištěním financování mají malé organizace ale i pořadatelé velkých festivalů. To se týká i světového festivalu Khamoro, jehož udržení je každým rokem náročnější.

3.1.1 Muzeum romské kultury

Muzeum romské kultury (dále jen „MRK“) bylo založeno v roce 1991 z iniciativy romských intelektuálů jako NNO, od roku 2005 je státní příspěvkovou organizací MK. V evropském kontextu jde o unikátní instituci, která globálně dokumentuje kulturu Romů a Sintů, respektive mnoha různých romských subetnických skupin a komunit.

MRK návštěvníkům nabízí rozsáhlou stálou expozici Příběh Romů/Le Romengero drom, která přibližuje dějiny Romů od jejich předků ve starověké Indii, přes příchod Romů do Evropy v 11. století, až po události druhé světové války a současnost. Během roku 2017 nabídlo MRK přímo v prostorách budovy také tyto přechodné výstavy: do 30.04.2017 pokračovala výstava Poklad Romů/Amare Somnaka – Tajemství romského šperku (zahájena na podzim r. 2016), která představila jak historický šperk, tak také tvorbu současných romských tvůrců. Ve dnech 12.05.–24.09.2017 byla prezentována fotografická výstava renomovaného fotografa ze Sarajeva Nihada Nina Pušiji - Parno gras. Ve dnech 13.10.2017-25.02.2018 v MRK byla výstava *Bez nenávisti? Hate Free?*, jež prezentuje současné angažované umění v jeho různých podobách. Výstava původně vzešla z výzvy HateFree Art reagující na nárůst nenávistných postojů vůči menšinám v ČR, podoba výstavy v MRK je zaměřena na romskou menšinu.

Výzkumná a dokumentační činnost muzea pokračovala v roce 2017 ve všech mapovaných oblastech romské kultury a historie, a to v souladu s aktualizovanou Sbírkotvornou koncepcí muzea a připravovanými akcemi pro veřejnost a publikační činností. V souvislosti s připravovanou přechodnou výstavou Parno Gras byla realizována výzkumná a dokumentační cesta do Berlína za fotografem Ninem Nihadem Pušijou, z pořízeného materiálu pak vznikl krátký dokumentární snímek k výstavě. V květnu byla dokumentována pouť k romské patronce Kaľi Sáře do jihofrancouzského městečka Saintes Maries de la Mer. Byl zahájen archivní výzkum zaměřený na prehistorii vzniku Svazu Cikánů-Romů a výzkum věnovaný osobnosti Andreje Pešty, k jehož (nejen) fotografické činnosti byla připravena výstava a publikace. Rovněž pokračoval výzkum zaměřený na romskou hudbu – a to jednak na 1. světový festival Romfest 1990, dále existenci legendárního hudebně-dramatického souboru Perumos, dokumentováno bylo také několik hudebních festivalů a výzkum k připravované výstavě o romské hudbě v Brně. V oblasti genocidy Romů za 2. světové války byl realizován archivní výzkum, zaměřený na osvětlení pozadí vzniku filmu Nezapomeňte na tohle děvčátko (režie Miroslav Bárta, 1960), několik rozhovorů s romskými pamětníky. V oblasti současného výtvarného umění Romů se podařilo navázat užší kontakt s výtvarníkem Danielem Peštou, v rámci uměleckého sympozia (září) se podařilo navázat kontakty s několika současnými profesionálními zahraničními umělci a dokumentovat jejich tvorbu.

MRK v roce 2017 realizovalo vzdělávací programy pro MŠ, ZŠ, SŠ i VŠ. O edukační programy muzea je ze strany škol trvalý zájem, v průběhu roku 2017 tyto programy absolvovalo 3 941 návštěvníků. Realizované programy mají délku od 45 do 180 minut. Velký počet škol a návštěvnických skupin má specifické požadavky, MRK připravuje a realizuje i programy v angličtině, programy zaměřené na pedagogiku, sociální práci. Při tvorbě programů muzejní pedagožka spolupracuje s odbornými pracovníky muzea i odborníky mimo muzeum. Naplnění cílů programů naráží na časové omezení programu ze strany škol i na úroveň znalostí návštěvníků. Často se teprve v muzeu dozvídají o původu Romů a jejich historii, ujasňují si základní informace nebo se vůbec poprvé zamýšlejí nad tématem soužití Romů a majority. MRK se proto snaží spolupracovat se školami nebo přímo třídními kolektivy opakovaně a je rádo, že jsou pedagogové, kteří se do muzea opakovaně vrací.

Lektorské oddělení realizuje sociálně edukační aktivity pro sociálně znevýhodněné děti a mládež již od roku 2004. Cílem těchto aktivit je podpora vzdělávání a osobnostního rozvoje sociálně znevýhodněných (zejména) romských dětí. Mezi klíčové aktivity patří individuálním doučování, mentoring a volnočasové aktivity (Dětský muzejní klub). Tyto aktivity jsou mezi sebou provázané a vzájemně se doplňují. Většina aktivit je založená na dobrovolnické práci. V průběhu roku 2017 docházelo na individuální doučování celkem 77 dětí.

Klienti jsou pravidelnými návštěvníky sbírkových fondů, kde je kurátoři zasvěcují do veřejnosti skrytých oblastí práce v muzeu, děti jsou formovány k pozitivnímu vztahu k muzejní instituci, jejich rodiče se stávají též pravidelnými návštěvníky muzea, kam doprovázejí děti na jejich doučování či aktivity. Naopak odborní pracovníci výzkumně a dokumentačně využívají při své práci navázané kontakty s rodinami, jejichž děti do muzea docházejí.

Dlouhotrvajícím problémem MRK je vlastnictví budovy na Bratislavské ulici v Brně, kterou má MRK v pronájmu jako své sídlo. Jednání o převod budovy z města na MK se vedou již od roku 2005. Nedořešený převod je překážkou pro tolik potřebné opravy a investice do budovy. Ke konci roku 2017 předložilo, MRK na MK na odbor investic a veřejných zakázek záměr na nákup sousedního objektu, vedle něhož má sídlo, a který je nabízen k prodeji. Muzeum v současné době sídlí v Brně v pronajatém objektu v ulici Bratislavská 67, vlastníkem objektu je Statutární město Brno. Záměrem MRK je sousední objekt koupit, zrekonstruovat a muzeum přesídlit. Předpokládaná hodnota pořízení objektu by měla činit cca 25 mil. Kč, následná rekonstrukce plánovaná v letech 2019-2020 a vybavení objektu představují částku ve výši cca 45 mil. Kč.

3.1.2 Správa pietních míst romského holocaustu

V průběhu roku 2017 vláda rozhodla o výkupu velkovýkrmny prasat stojící na místě bývalého tzv. cikánského tábora v Letech u Písku. Zároveň došlo k převedení správy Památníků romského holocaustu v Hodoníně u Kunštátu i pietního místa Lety pod MRK.

Památník romského holocaustu v Hodoníně u Kunštátu

V protektorátním cikánském táboře v Hodoníně u Kunštátu byli v období od srpna 1942 do září 1943 soustřeďováni romští vězni před deportací do koncentračního tábora v Osvětimi. Podle dosud zjištěných informací táborem prošlo celkem 1 396 Romů a přímo jich zde zemřelo 207. Většina ostatních Romů pak zemřela v koncentračním táboru v Osvětimi.

Na základě usnesení Rady vlády pro záležitosti romské menšiny č. 2/2017 ze dne 17. února 2017 předložil ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu vládě v září 2017 materiál *Změna příslušnosti hospodařit s majetkem České republiky - Památník Hodonín u Kunštátu z Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského na Muzeum romské kultury*. Vláda na základě tohoto materiálu svým usnesením ze dne 18. září 2017 č. 665 zrušila body III/3, písm. b) a III/3 písm. c) usnesení vlády ze dne 4. května 2009 č. 589, k úpravě pietních míst v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu ve znění usnesení vlády ze dne 2. března 2011 č. 158 a uložila ministru školství, mládeže a tělovýchovy, ministru kultury a ministru financí učinit kroky vedoucí k převodu Památníku s účinností od 01.01.2018.

Usnesením vlády ze dne 18. září 2017 č. 655 bylo zároveň zajištěno financování řádného provozu Památníku pro rok 2018 a roky následující, a to navýšením rozpočtu Muzea romské kultury o částku 6.600.000 Kč. V souladu s odsouhlaseným ideovým záměrem pro činnost Památníku je potřeba zřídit 6 pracovních úvazků, k zajištění činnosti Památníku prostřednictvím MRK.

Ministerstvo kultury na základě usnesení vlády v průběhu roku 2017 ve spolupráci s ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu převzalo nedokončený areál památníku Hodonín u Kunštátu. Dne 19.12.2017 byla podepsána smlouva, kterou se příslušnost hospodaření s Památníkem Hodonín u Kunštátu převádí na MRK.

Lety u Písku

V bývalém cikánském táboře v Letech u Písku bylo podle dosud zjištěných údajů od srpna roku 1942 do srpna roku 1943 internováno 1 309 vězňů. V samotném táboře v důsledku nelidského zacházení a nedodržování hygienických norem našlo smrt 329 Romů, z nichž 241 bylo dětí. Tábor byl personálně řízen českými četníky a zaměstnanci.

Dne 21. srpna 2017 vláda přijala usnesení č. 609 o schválení záměru nabytí areálu velkovýkrmny prasat v bezprostřední blízkosti pietního místa v Letech u Písku ve veřejném

zájmu státem včetně schválení výše ceny a následných kroků při naložení s tímto majetkem. Výše ceny areálu byla stanovena na 450.814.796 Kč vč. DPH.

V usnesení je veřejný zájem definován následovně: „Veřejný zájem spočívá především v zajištění důstojného pietního přístupu k obětem a uchování odkazu holocaustu (vzdělávání o holocaustu, připomínání a výzkum holocaustu) a dále v zachování a rozvíjení prvků identity Romů jako národnostní menšiny, podpoře vzájemného respektu, porozumění a spolupráce mezi většinou a menšinou, ochraně a zpřístupňování kulturního a historického odkazu a dědictví a v posílení postavení České republiky jako mezinárodního aktéra prosazování lidské důstojnosti a ochrany lidských práv a uchovávání odkazu holocaustu na mezinárodní úrovni. Existence velkovýkrmny prasat v bezprostřední blízkosti pietního místa v Letech u Písku je z morálního hlediska pro vládu České republiky nepřijatelná. Vláda si je vědoma dluhu, který má česká společnost vůči českým a moravským Romům, kteří byli zločinnou nacistickou mašinérií téměř vyhlazeni, i to, že v této genocidě napomáhali kolaboranti z protektorátních orgánů."

Usnesení počítá s navýšením rozpočtu Ministerstva kultury na rok 2018 ve výši 123.500.000 Kč, a to pro zajištění realizace následných kroků ve věci demolice, archeologického výzkumu a úpravy areálu včetně vybudování památníku s pamětní síní. Zároveň podle usnesení byl od 01.01.2018 s trvalým dopadem navýšen rozpočet MRK o 5.550.000 Kč na zajištění správy pietního místa.

Dne 23.11.2017 byla podepsána smlouva s firmou Agpi o převodu areálu velkovýkrmny prasat do vlastnictví ČR. Dne 18.12.2017 byla podepsána smlouva mezi Památníkem Lidice a Muzeem romské kultury, kterou se převádí právo hospodaření s Památníkem v Letech u Písku a přilehlým pietním prostranstvím do správy Muzea romské kultury.

Pietní akce k připomenutí holocaustu Romů

Stejně jako v předchozích letech se i v roce 2017 uskutečnily 3 významné pietní akce k připomenutí obětí romského holocaustu. Dne **07.03.2017** se v **MRK** uskutečnilo pietní shromáždění k uctění obětí romského holocaustu, které připomnělo 74. výročí prvního hromadného transportu Romů z Brna a okolí do koncentračního tábora v Osvětimi (07.03.1943). Vzpomínky se zúčastnil ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu. Dne **13.05.2017** se uskutečnila vzpomínka na romské oběti z letského tábora konaná na pietním místě v **Letech** a následně na hřbitově v nedalekých Mirovicích, organizovaná Výborem pro odškodnění romského holocaustu v ČR. Vzpomínky se zúčastnil ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu a ministr kultury. Dne **20.08.2017** proběhlo pietní shromáždění k uctění obětí romského holocaustu na Žalově, tj. v místech hromadného pohřebiště vězňů bývalého protektorátního tzv. cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu. Shromáždění je každoročně pořádané MRK při příležitosti prvního hromadného transportu Romů z Hodonína do koncentračního tábora v Osvětimi (21.08.1943). Pietního shromáždění se zúčastnil předseda vlády ČR.

Oproti předchozím rokům se v Letech neuskutečnilo 02.08.2017 pietní shromáždění, nýbrž jen menší vzpomínková akce k 75. výročí od přeměny pracovního tábora v Letech na tzv. cikánský tábor, které se zúčastnili zástupci Památníku Lidice a obce Lety.

3.1.3 Výuka romského jazyka

Romský jazyk se v roce 2017 vyučoval na 3 VŠ, 2 SŠ a 1 ZŠ. Nejvýznamnějším pracovištěm v ČR, kde se vyučuje romský jazyk a romská kultura, a jediným, kde se vyučuje v rámci samostatného studijního oboru romistika, je **Seminář romistiky**, který funguje v rámci Katedry středoevropských studií Filozofické fakulty **Univerzity Karlovy v Praze**. Na uvedené katedře vyučuje romistiku 7 pedagogů. Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy je nabízeno bakalářské a navazující magisterské dvouoborové studium romistiky. V Pardubicích se romský jazyk a o Romech vyučuje na **Univerzitě Pardubice** v rámci oboru sociální antropologie. Na **Filozofické fakultě Ostravské univerzity** je romština vyučována ve studijním programu Filologie a Humanitní studia v rámci jazykového bloku povinně volitelných předmětů.[12]. Na úrovni SŠ probíhá výuka romského jazyka a romistiky na **Střední odborné škole managementu a práva, s.r.o., v Jihlavě**, kde se vyučuje romský jazyk a romské dějiny v rozsahu 1 hodiny týdně, a na **Střední zdravotnické škole v Českém Krumlově**. Na ZŠ Floriána Bayera v Kopřivnici se vyučuje romský jazyk v rámci předmětu Multikulturní výchova.

V rámci neformálního vzdělávání lze státní jazykovou zkoušku z romštiny složit na **Jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky hlavního města Prahy**. S ohledem na zájem uchazečů se v posledních letech organizovala státní jazyková zkouška všeobecná každé dva roky. O složení státní jazykové zkoušky základní nebyl v posledních letech zájem. V případě zájmu může škola nabídnout i kurz romštiny.

Výuka romského jazyka naráží hned na několik překážek. V ČR neexistuje systémová podpora či politika zaměřená na výzkum romského jazyka. Podpořené projekty vznikají nikoliv z iniciativy státu, nýbrž žadatelů, kteří jsou odkázáni na získávání peněz z obecně zaměřených dotačních titulů. Existenci Semináře romistiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy se sice v posledních letech podařilo zachovat, nedošlo však k jeho rozvoji. Personálně je seminář poddimenzován. Pracovníci Semináře věnují značnou část svého času činnostem směřujícím k získání prostředků, např. prostřednictvím dotačních řízení, a nezbývá jim už tolik potřebný čas na výzkumnou činnost. Snahy vyučovat romštinu jsou zároveň konfrontovány s klesajícím nebo žádným zájmem ze strany potenciálních žáků a studentů a kritickým nedostatkem lektorů, kteří romštinu ovládají tak, aby ji byli schopni vyučovat. Výuka romštiny tak dominantně probíhá v rodinách, i když i tady je postupně na ústupu. Rodičů, kteří dobře ovládají romský jazyk, totiž ubývá. Je proto nezbytné systematicky podporovat aktivity podporující výuku romského jazyka, aby došlo ke zvrácení jeho úpadku.

[12] Jedná se o kurz Romština 1 a Romština 2. Kurzy rovněž figurují v nabídce výběrových předmětů Filozofické fakulty Ostravské univerzity v programu Incoming Students pro bakalářskou, navazující a doktorskou distanční formu.

3.1.4 Romská kultura na regionální úrovni

V každém kraji a v hl. m. Praze s výjimkou Plzeňského kraje se v roce 2017 konala alespoň jedna akce podporující romskou kulturu. Přehled nejvýznamnějších akcí je uveden v tabulce č. 7.

Tab. č. 7: Přehled nejvýznamnějších kulturních akcí, na kterých byla prezentována romská kultura

kraj	datum	místo	pořadatel	název akce	typ akce
hl. m. Praha	08.04.2017	KD Kyje	ÚMČ Praha 14	Setkání kultur	kampaň
	25.08.2017	Praha 9, Podviní	ÚMČ Praha 9	Barevná devítka	multikulturní festival
	08.04.2017		ARA ART, z.s.	Venkovní galerie „Phundralo vudar“ Otevřené dveře	výstava
	28.05. - 03.06.2017		Slovo 21, z.s.	Khamoro	světový romský festival Khamoro
	08.04.2017	KD Kyje	ÚMČ Praha 14	Setkání kultur	kampaň
Jihočeský	29.07.2017	Č. Krumlov	soukromá osoba	Romský festival	hudební přehlídka
Jihomoravský	03.04. - 07.04.2017	Břeclav	IQ Roma servis, z.s.	Týden romské kultury	kulturní
	28.05.2017	Kuřim	Římskokatolická farnost Kuřim	Žijí mezi námi	kulturní
	17.06.2017	Hodonín	ROMIA CZ,z.s.	Česko-slovenská MISS ROMA 2017	kulturní
Královéhradecký	25.07.2017	Červený Kostelec	Marie Čisárová	Romský festival	romský kulturní festival
	20.06.2017	Jaroměř	Občanské sdružení Soužití	Romfest	romský kulturní festival
	19.08.2017	Hořice	ROS-klub Hořice	Bašaviben	festival hudby
	15.07.2017	Jičín	Lenka Gorolová a Jiří Hudec	1. Romský jičínský festiva	festival hudby
		Úpice	Zeigos		zábavy, dětský den, Mikulášská
Liberecký			Romany art workshop, z.s.	Amaro Romipen	
	08.04.2017	Magistrát Statutárního města Liberec	Asociace romských představitelů LK, z.s. ve spolupráci se Statutárním městem Liberec	Vztyčení romské vlajky na budově Magistrátu Statutárního města Liberec u příležitosti mezinárodního dne Romů	osvětová akce

	07.04.2017	KÚ Libereckého kraje	Asociace romských představitelů LK, z.s. ve spolupráci s KÚ LK	Vztyčení romské vlajky na budově KÚ Libereckého kraje u příležitosti mezinárodního dne Romů	osvětová akce
	25.03.2017	Tanvald	Romany art workshop, z.s.	2. reprezentační romský ples	kulturně společenská akce
	17.06.2017	Hrádek nad Nisou	Gypsy Legend z.s.	3. Romský festival	hudební festival
	19.08.2017	Liberec	Zapsaný spolek Liberecké fórum	Hudební festival národnostních menšin	hudební festival
	31.08.2017	Liberec	Komunitní středisko Kontakt Liberec, p.o.	Letní festival cizinců a národnostních menšin „Liberec jedno město pro všechny“	kulturně osvětová akce
	07.10.2017	Česká Lípa	LAMPA z.s. Lumen Vitae z.s.	Taneční festival Kale Jakha	taneční festival
Moravskoslezský	20.04.2017	Klub Stoun, lokalita Mírová	Statutární město Frýdek-Místek	ROMIPEN	kulturní akce k Mezinárod nímu dni Romů
	24.06.2017	Amfiteátr v parku Boženy Němcové v Karviné	Sdružení Romů Severní Moravy, z.s.	18. ročník Festival romské kultury, hudby a tance	kulturní
	08.04.2017	Romské kulturní a společenské centrum v Karviné	Statutární město Karviná ve spolupráci s dalšími organizacemi	Den Romů	kulturní
	21.06.2017	Masarykovo náměstí v Karviné	Výbor pro národnostní menšiny společ ně s městským domem kultury	Festival "Prolínání kultur aneb známe se navzájem“	kulturní
	10.04.2017	Opava, Janáčkovy sady	EUROTOPIA CZ	Mezinárodní den Romů	kulturní
	02. – 03.11.2017	Dům kultury města Orlová	Město Orlová	XXII. Výstava spolkové činnosti a XI. Festival národnostních kultur	kulturní
	04.08.2017	Komunitní centrum Maják	Sociální služby města Orlová, p.o. + Komunitní plánování	Setkání u kávy s paní Marií Pustelníkovou	diskuzní fórum
	30.05.2017	Komunitní centrum Maják	Sociální služby města Orlová, p.o	Den dětí v Majáku	kulturní
	04.04.2017	Komunitní centrum Maják	Sociální služby města Orlová, p.o	Den Romů	kulturní

	09.09.2017	Sál SVČ Rýmařov	Společenství Romů na Moravě, pobočka Rýmařov	2. Romfest Rýmařov	kulturní
	24.02.2017	Vesnička soužití	Diecézní charita ostravsko-opavská	14. výroční ples vesničky soužití	ples
	Duben /květen 2017	KMO Vítkovice	Městská knihovna Vítkovice	Romský sen	výstava
	11.11.2017	Náměstí Sv. Čecha, Ostrava	Awen Amenca z.s., Asociace romských rodičů	happening a koncert populárních romských kapel a interpretů	oblast vzdělávání, diskriminace ve vzdělávání, kulturní akce
	04.12.2017	Kulturní dům města Ostravy	Pan Miroslav Červeňák ve spolupráci s dalšími organizacemi	Mikulášská nadílka	akce pro romské děti s bohatým kulturním programem
Olomoucký	06.04.2017	Přerov	ZŠ Boženy Němcové	Romský den	oslava Dne Romů
	11.04.2017	Olomouc	SRNM	Mezinárodní den Romů	hudební, taneční
	29.07.2017	Olomouc	SRNM	10. ročník festivalu romské kultury Romani Gili	hudební, taneční
	19.09.2017	Olomouc, Sv. Kopeček u Olomouce	Charita Olomouc	19. ročník Romské pouti na Svatém Kopečku u Olomouce	mše svatá, kulturní a hudební program
	16.10.2017	Hanušovice	Společně – Jekhetane, o.p.s.	Léto končí, zábava pokračuje	kulturní a sportovní program pro děti
	21.10.2017	Hranice	DDM Hranice	15. ročník taneční soutěže Terne čercheňa	taneční soutěž – tradiční a moderní tance
Pardubický	18.07.2017	Vyloučená lokalita J. K. Tyka	SKP-Centrum	„Máme prázdniny“	sportovně zaměřená akce, zejména pro romské děti
	30.06.2017	M Klub Vysoké Mýto	Česká filharmonie a Ida Kelarová	Společný koncert České filharmonie a dětí ze sociálně vyloučených lokalit	kulturní
	12. – 17.05.2017	Pardubice	CPIC	Multikulturní týden	kulturní
	30.06.2017	Chrudim	Česká filharmonie a Ida Kelarová	Společný koncert České filharmonie a dětí ze sociálně vyloučených lokalit	kulturní
Plzeňský				*žádná akce*	

Středočeský	17.06.2017	Mladá Boleslav	Ernest Dančo	Druhý Mega Romský festival v Mladé Boleslavi	přehlídka rom. hudebních skupin
	19.08.2017	Mělník	Radek Bolvan	Romský festival	přehlídka rom. hudebních skupin
Ústecký	březen 2017	Ústí nad Labem	Fyzické osoby	4. ročník romského charitativního plesu	společensko -kulturní akce
	duben 2017	Ústecký kraj	NNO	Mezinárodní den Romů	společensko -kulturní akce
	květen 2017	Ústí nad Labem	Výbor pro národnostní menšiny Zastupitelstva Ústeckého kraje	Barevný region	společensko -kulturní akce
	červenec 2017	Trmice	Romano jasnica	Různobarevný festival	společensko -kulturní akce
Vysočina	03.04. – 08.04.2017	Jihlava	SVOŠ, o.p.s. Jihlava	Týden romské kultury	výstavy a diskuze, hudební a taneční vystoupení dětských skupin, promítání krátkých dokumentárních filmů ze života Romů
	04.04. – 07.04.2017	Jihlava	Zor Jilestar	Mezinárodní den Romů	multižánrová akce, festival, ocenění významných Romů
	25.05.2017	Jihlava	OCHJ	Amen Khelas	taneční soutěž
	14.09. – 15.09.2017	Jihlava	OCHJ	Stan romské kultury	festival
	01.11.2017	Jihlava	DIOD, Zor Jilestar	Promítání filmu Skokan	projekce
	06.12.2017	Jihlava	DIOD, ARA ART	Už zase jsme spali pindral	divadlo
Zlínský	22.07.2017	Rožnov pod Radhoštěm	Valašské muzeum v přírodě společně s DAR ČR	Romská píseň	23. ročník mezinárodního festivalu
	20.05.2017	Uherský Brod	Muzeum JAK Uherský Brod	Romská svatba	muzikál
	29.06.2017	Vsetín	Miret z.s. Dživ Lačhes	Dva hlasy – jeden svět	koncert

	29.07.2017	Valašské Meziříčí - amfiteátr	ZŠ Masarykova – Město Valašské Meziříčí – OS Miret,	Koncert Idy Kelarové a dětského pěveckého Čhavorenge	koncert
	08.08.2017	Vsetín	Miret z.s.	Koncert na Poschle	koncert
	09.08.2017	Uh. Hradiště	Město Uherské Hradiště	Ida Kelarová a Čhavorenge- letní umělecká škola Romano drom	koncert

Zdroj: Zprávy o stavu romské menšiny v krajích a hl. m. Praze za rok 2017

3.2 VZDĚLÁVÁNÍ

Na jednáních Národní romské platformy byl v souvislosti se vzděláváním často zmiňován problém absence výuky romských dějin a reálií v rámci výuky na ZŠ a SŠ. Poznání romské kultury a historie je základním východiskem k propojení většinové společnosti s romskou menšinou. Poznání romské kultury a šíření povědomí o ní přispívá k jejímu zachování a rozvoji. Téma výuky romských reálií a historie se zvláštním zřetelem na období holocaustu je téma, které na mezinárodní úrovni v roce 2017 zvedl i Ad hoc výbor Rady Evropy pro záležitosti Romů s výsledkem, že toto téma není v zemích Evropy dostatečně reflektováno.

Dalším častým tématem Národní romské platformy byl nedostatek romských asistentů ve školách. Na jednáních bylo poukázáno, že i na školách s vyšším podílem romských žáků tito asistenti zcela chybí. Zároveň účastníci jednání kladli důraz na to, aby školy více komunikovaly a spolupracovaly s rodiči a zdůrazňovaly jim význam vzdělání pro budoucnost jejich dětí.

Školní rok 2016/2017 byl prvním rokem účinnosti většiny opatření novely školského zákona vyhlášené ve Sbírce zákonů pod číslem 82/2015. Novela zákona přináší následující změny:

a) upouští od kategorizace dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním, se zdravotním znevýhodněním, se zdravotním postižením;
b) zavádí nové vymezení pojmu žák **se speciálními vzdělávacími potřebami**, kterým se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje podpůrná opatření. Základem se tak stane vymezení jejich vzdělávacích potřeb a poskytnutí podpůrných opatření, která budou pomáhat v jejich vzdělávání;
c) stanovuje přednost vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami formou integrace;
d) zavádí pojem **podpůrných opatření** nezbytných pro zajištění maximálně dosažitelného plnohodnotného vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu pro všechny žáky. Podpůrná opatření se člení do stupňů dle jejich organizační a finanční náročnosti, přičemž v případě potřeby mohou být podpůrná opatření kombinována v různých stupních, aby byl naplněn požadavek kvalitního vzdělávání;
e) stanoví právo žáka se speciálními vzdělávacími potřebami na **bezplatné poskytování podpůrných opatření školou**;
f) podpůrná opatření budou volena tak, aby odpovídala žákovu zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám;
g) zavádí možnost **vzdělávání v přípravných třídách ZŠ pro všechny děti** v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad,

že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj a kterým byl povolen odklad povinné školní docházky;
h) zavádí **institut revize**, o níž může požádat dítě, žák, student nebo zákonný zástupce do 30 dnů ode dne, kdy obdržel zprávu nebo doporučení školského poradenského zařízení, má-li pochybnosti o komplexním, odborně správném závěru školského poradenského zařízení formulovaném ve zprávě z vyšetření či v doporučení pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami; o revizi mohou ze stejného důvodu a ve stejné lhůtě požádat také orgány veřejné moci v případě, že svým rozhodnutím uložily zákonnému zástupci dítěte nebo žáka, dítěti, žákovi nebo studentovi povinnost využít odbornou poradenskou pomoc ve školském poradenském zařízení, a dále i ČSI – revizí zpráv a doporučení školských poradenských zařízení byl pověřen Národní ústav pro vzdělávání, kde bylo zřízeno specializované revizní pracoviště pro oblast školských poradenských služeb, na něž je možné se v případě potřeby obrátit (viz http://www.nuv.cz/kontakty/revize);
i) zavádí pravidlo, že doporučení poradenského zařízení pro žáka se SVP navrhuje konkrétní podpůrná opatření a úpravy v jeho vzdělávání. Doporučení obdrží nejen žák či jeho zákonný zástupce, ale i škola, kterou žák navštěvuje. V poradenském zařízení se rodič seznámí s obsahem doporučení ke vzdělávání žáka, společně se zprávou z vyšetření, a udělí souhlas s předáním doporučení škole. Informace o seznámení rodiče s obsahem doporučení a jeho souhlas s předáním škole jsou nezbytné, protože doporučení obsahuje citlivé údaje o diagnóze žáka. Vzniká tak komunikační trojúhelník školské poradenské zařízení, škola a rodiče jako základ pro realizaci podpůrných opatření v praxi.

V souvislosti s touto novelou byl změněn i rámcový vzdělávací program pro ZŠ, kterým byla zrušena příloha RVP ZV LMP. Zároveň byla opatřením ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ředitelům škol uložena povinnost zajistit informovaný souhlas rodiče s informací, že žáci mohou přestoupit do běžné ZŠ. Z tohoto vyplývá možnost žáků přestoupit do běžného vzdělávacího proudu. Vzdělávání žáků podle školních vzdělávacích programů vytvořených na základě RVP ZV LMP však může ještě dobíhat na 2. stupni ZŠ v případě žáků diagnostikovaných školským poradenským zařízením před 01.09.2016.

3.2.1 Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání je důležitým nástrojem pro úspěšnou integraci romských dětí, pro jejich následnou úspěšnost ve škole i v dalším životě. V ČR je zajišťováno buď prostřednictvím **MŠ**, nebo **přípravných tříd ZŠ.** Na rozdíl od základního vzdělávání nebylo předškolní vzdělávání až dosud povinné. V dubnu 2016 schválil Parlament České republiky **novelu školského zákona** (č. 178/2016 Sb.), která od školního roku 2017/2018 zavedla **bezplatný povinný rok předškolního vzdělávání** před zahájením povinné školní docházky.

Podle odhadů MŠMT navštěvovalo v roce 2017 v poslední ročníku mateřské školy 4 449 romských dětí, z toho 992 bylo s odkladem. Počet romských dětí účastnících se předškolního vzdělávání v nepovinných ročnících mateřské školy činil 3 055.

Veřejná ochránkyně práv v roce 2017 připravila leták pro romské rodiče o tom, jak se bránit diskriminaci při zápisech dětí do základních a mateřských škol. Leták je k dispozici v českém jazyce[13] i romském jazyce[14].

[13] K dispozici zde:
https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Letaky/2017_letak_romske_rodice_CJ.pdf
[14] K dispozici zde:
https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Letaky/2017_letak_romske_rodice_ROM.pdf

3.2.2 Základní vzdělávání

Základní vzdělávání je nejdůležitější etapou vzdělávacího procesu v ČR, a proto je dle ustanovení § 36 školského zákona účast na něm povinná. Úspěšnost v základním vzdělávání je předpokladem pro další vzdělávání, které rozšiřuje možnosti při pozdějším hledání zaměstnání. Romští žáci se však často v procesu vzdělávání setkávají s diskriminací, segregací a v mnohých případech bývají vyučováni mimo hlavní vzdělávací proud podle vzdělávacího programu s nižší vzdělávací ambicí.

Na základě údajů ze zpráv o situaci romské menšiny v krajích za rok 2017 se nejvíce škol, v nichž celkový počet romských dětí, žáků a studentů přesahuje 30 %, nachází v Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Celkově se 28 z 86 škol, které mají vyšší než 30% zastoupení romských žáků, nachází v SVL. Tabulka č. 8 zobrazuje přehled škol s vyšším počtem romských dětí, žáků a studentů dle jednotlivých krajů.

Tab. č. 8: Přehled škol s vyšším počtem romských dětí, žáků a studentů v kraji v roce 2017

obec s rozšířenou působností	celkový počet škol s procentem romských žáků vyšším 30 %	z toho počet škol v SVL
hl. m. Praha	6	0
Jihočeský	3	0
Jihomoravský	4	4
Karlovarský	0	0
Královéhradecký	0	0
Liberecký	3	0
Moravskoslezský	19	11
Olomoucký	15	6
Pardubický	7	0
Plzeňský	0	0
Středočeský	4	0
Ústecký	20	5
Vysočina	3	1
Zlínský	2	1

Zdroj: Zprávy o stavu romské menšiny v krajích a hl. m. Praze za rok 2017

MŠMT realizovalo v období od 25.09.2017 do 15.11.2017 šetření, ve kterém se elektronicky dotazovalo ředitelů škol na počet romských žáků. Zjišťování ve školním roce 2017/18 probíhalo, stejně jako ve školním roce 2015/16 a 2016/2017, na všech ZŠ zapsaných do rejstříku škol a školských zařízení. Celkově tak bylo do zjišťování zapojeno 4 152 ZŠ.

Podle zjištění ve školním roce 2017/2018 ZŠ navštěvovalo dle kvalifikovaných odhadů **33 704 romských žáků**, což tvoří 3,6 % z celkového počtu 926 108 žáků. Mezi jednotlivými kraji jsou však značné rozdíly. Nejvyšší podíl romských žáků má Ústecký kraj (11,4 % žáků základních škol v kraji), naopak nejnižší Hlavní město Praha (1,0 %). Z celkového počtu 33 704 romských žáků základních škol jich více než čtvrtina připadá na Ústecký kraj (8 657) a téměř pětina na Moravskoslezský kraj (6 226).

V šetření jsou žáci tříděni dle vzdělávacích programů základního vzdělávání, tedy dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále „RVP ZV“), Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání – přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (dále „RVP ZV LMP“) a Rámcového vzdělávacího programu pro obor vzdělání základní škola speciální (dále „RVP ZŠS“). V souvislosti se zrušením RVP ZV LMP od 01.09.2016 bylo součástí zjišťování rovněž zařazení těchto

žáků do vzdělávání podle Rámcového vzdělávacího programu RVP ZV se sníženými nároky na výstupy ze vzdělávání z důvodu mentálního postižení (dále „RVP ZV UV“).

Většina žáků, kteří byli před 1. zářím 2016 vzděláváni podle RVP ZV LMP, v tomto programu dokončí vzdělávání na základní škole. Tento stav bude trvat do školního roku 2019/2020, kdy žáci, kteří byli ve školním roce 2016/2017 zařazení do 6. ročníku, dokončí základní vzdělávání. U žáků, kteří se v době revize RVP ZV již vzdělávali na druhém stupni základních škol podle přílohy LMP, je totiž v praxi velmi obtížné z důvodu rozdílných požadovaných výstupů a rozdílné hodinové dotace jednotlivých vzdělávacích oblastí změnit v takto pokročilém stadiu vzdělávání školní vzdělávací program, podle něhož jsou vzděláváni. Pokračování ve vzdělávání podle RVP ZV LMP nicméně podléhalo informovanému souhlasu ze strany zákonného zástupce žáka. V případě, že zákonný zástupce s pokračováním ve vzdělávání podle RVP ZV LMP nesouhlasil, mohl být pro takového žáka na základě doporučení školního poradenského zařízení vypracován individuální vzdělávací plán, který vychází z upraveného RVP ZV platného od 1. září 2016.

Podle RVP ZV bylo v roce 2017 (údaje k 30.09.2017) vzděláváno 28 786 romských žáků, tedy 85,4 % ze všech romských žáků na ZŠ. Počet romských žáků na prvním stupni ZŠ, kteří byli vzděláváni dle RVP UV, činil 2 392 a počet romských žáků na druhém stupni, kteří pokračovali ve studiu dle dobíhajícího RVP ZV LMP, činil 1 898. Podle RVP ZŠS se ve školním roce 2017 vzdělávalo 628 romských žáků. Srovnání s předchozím rokem je znázorněno v tabulce č. 9.

Tab. č. 9: Počty romských žáků podle vzdělávacích programů v základních školách

Vzdělávací program	počty romských žáků		podíl (%)	
	2016	2017	2016	2017
RVP ZV	27 866	28 786	85,0	85,4
RVP ZV LMP	2 631	1 898	8,0	5,6
RVP ZV UV	1 683	2 392	5,1	7,1
RVP ZV ZŠS	611	628	1,9	1,9
Celkem	32 791	33 704	100	100

Zdroj: MŠMT

V programech pro žáky s LMP (RVP ZV LMP a RVP UV) se ve školním roce 2017/2018 vzdělávalo **4 290 romských žáků**, což tvoří **29,5 %** ze všech 14 557 žáků vzdělávaných dle RVP ZV LMP a RVP UV. Ve školním roce 2016/2017 bylo v programech pro žáky s LMP vzděláváno 4 314 romských žáků, což tvoří 30,9 % ze všech 13 983 žáků vzdělávaných dle RVP ZV a RVP UV. Srovnání s předchozím rokem je znázorněno v tabulce č. 10.

Tab. č. 10: Školy a žáci ve vzdělávacích programech

Počty žáků ve vzdělávacích programech	2016		2017	
	Počet	podíl (%)	počet	podíl (%)
Počet základních škol (ZŠ)	4 141	—	4 152	—
Žáci ZŠ celkem	906 188	—	926 108	—
- z toho odhad romských žáků	32 791	3,6	33 704	3,6
Počet škol, které mají 5 a více % romských žáků	783	18,9	818	19,7
Žáci ZŠ vzdělávaní podle RVP ZV (bez RVP ZV LMP a RVP UV)	885 671	—	904 896	—
- z toho odhad romských žáků	27 866	3,1	28 786	3,2
Počet škol, které mají 5 a více % romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV (bez RVP ZV LMP a RVP UV)	612	14,8	633	15,2
Žáci ZŠ vzdělávaní v programech pro žáky s LMP (RVP ZV LMP a RVP UV)	13 983	—	14 557	—
- z toho odhad romských žáků	4 314	30,9	4290	29,5
Počet škol, které mají 5 a více % romských žáků vzdělávaných v programech pro žáky s LMP (RVP ZV LMP a RVP UV)	401	9,7	469	11,3
Žáci ZŠ vzdělávaní podle RVP ZV LMP	7 555	—	4 871	—
- z toho odhad romských žáků	2 631	34,8	1 898	39,0
Počet škol, které mají 5 a více % romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV LMP	311	7,5	263	6,3
Žáci ZŠ vzdělávaní podle RVP UV	6 428	—	9 686	—
- z toho odhad romských žáků	1 683	26,2	2 392	24,7
Počet škol, které mají 5 a více % romských žáků vzdělávaných podle RVP UV	278	6,7	385	9,3

Zdroj: MŠMT

3.2.3 Sekundární a terciární vzdělávání

Podle odhadů MŠMT ukončilo (absolvovalo) SŠ nebo konzervatoř ve školním roce 2016/2017 celkem **965 Romů**, zatímco ZŠ úspěšně ukončilo (absolvovalo) celkem 2 263 Romů.

S cílem podpořit studium těch romských žáků, jejichž rodinám působí náklady spojené se středoškolským a vyšším odborným studiem finanční potíže, realizuje MŠMT dotační program **Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol**. Program se realizuje ve dvou kolech. V období leden až červen 2017 bylo podpořeno 733 žáků a studentů celkovou částkou 3.930.164 Kč. V období září až prosinec 2016 bylo podpořeno 686 žáků a studentů celkovou částkou 3.417.260 Kč. Podrobněji je tento dotační titul pospán v příloze v kapitole P.1.

Pro romské studenty bakalářského, magisterského či doktorského studia jsou dostupná **stipendia Romského vzdělávacího fondu** (Roma Education Fund). V ČR spravuje stipendia od roku 2010 **Romea, o.p.s.** Ve školním roce 2017/2018 bylo v ČR podpořeno 33 studentů. Za akademický rok 2017/2018 bylo z 68 podaných žádostí podpořeno 34 studentů v celkové výši 37.211 EUR, tedy 949.886 Kč. Mezi podpořenými studenty byli studenti psychologie, farmacie, učitelství, práva, informační technologie, sociální práce, historie, mezinárodní vztahy, ekonomie, chemie, pedagogiky. Vyhlášení stipendijní soutěže je vždy kolem 8. dubna. Romští studenti podávají online přihlášky na portále Romského vzdělávacího fondu. Uzávěrka bývá kolem května. Od roku 2018 mohou žádat pouze denní

studenti bakalářských oborů, studenti magisterských a doktorandských studií v denní nebo dálkové podobě. Věk žadatelů není omezen. Výše stipendia je 800 EUR na akademický rok, v případě placení školného až 1200 EUR. Stipendium se vyplácí na osobní účet studentů ve dvou splátkách a to po prokázání úspěšného složení povinných zkoušek.

Romea, o.p.s. rovněž od roku 2016 poskytuje stipendia i pro romské studenty SŠ (ve výši 14 000 Kč na školní rok) a VOŠ (21 000 Kč na akademický rok). Ve školním roce 2017/2018 udělila ROMEA stipendium 76 studentům SŠ a 7 studentům VOŠ, celkem tedy 83 studentům. Kromě samotného stipendia mohou romští studenti v případě potřeby získat doučování, mentoring nebo absolvovat vzdělávací kurzy a také stáž v rozličných firmách. Díky stipendijnímu programu získalo během prvního pololetí školního roku 2017/2018 doučování 30 studentů. Dalších 15 studentů se mohlo účastnit školních aktivit nebo kurzů, které rozvíjejí jejich dovednosti, schopnosti a posilují jejich začlenění do školního kolektivu (např. školní výlety nebo studijní cesty, které by si studenti nebo jejich rodina obvykle nemohli jinak dovolit uhradit). V rámci stipendijního programu ROMEA pořádá také literární soutěž a třikrát za rok vícedenní setkání romských studentů SŠ a VŠ „BARUVAS“ (romsky rosteme). Ta jsou zaměřená na podporu romské identity, romskou historii, sebepoznání a další oblasti užitečné pro profesní a osobní růst. Setkání vedou romské i neromské osobnosti a profesionálové v rozličných oborech (např. novináři, umělci, lidé působící ve veřejné správě apod.). Stipendisté, kteří studují ve 2. a 3. ročníku SŠ, mají povinnost vykonat 50 hodin dobrovolnické činnosti ve vybrané neziskové organizaci nebo např. doučováním svého spolužáka. Ve školním roce 2017/2018 se tato povinnost vztahuje na 45 studentů.

Pro školní rok 2017/2018 vyhlásila výzvu na podporu romských vysokoškolských studentů také Nadace **Open Society Fund Praha**. Výše stipendia pro jednoho studenta byla omezena částkou 60.000 Kč za rok. Podmínkami stipendijního programu je vykonání pracovní stáže (např. v soukromé firmě, státní instituci, ambasádě, apod.) v rozsahu minimálně 100 hodin za rok a dobrovolnické služby v neziskové organizaci v rozsahu alespoň 100 hodin za rok, absolvování kurzu cizího jazyka a účast na vybraných akcích Nadace Open Society Fund Praha. Stipendistu v průběhu programu doprovází mentor za účelem supervize, motivace a pomoci s průběhem stipendia. Žádat mohou romští studenti VŠ do 26 let věku, prezenční i distanční formy. Ve školním roce 2017/2018 bylo podáno 13 žádostí, z nichž bylo celkem přiznáno 10 stipendií, a to 6 studentkám a 4 studentům. Z celkového počtu 10 podpořených stipendistů se jednalo o 6 studentů bakalářského studijního programu a 4 studenty magisterského studijního programu. V daném školním roce byla pro studenty (na stipendia, školné, jazykové kurzy, stáže) alokovaná částka 705.490 Kč. Dalších 273.000 Kč bylo určeno na koordinaci programu, zahrnující mimo jiné cestovné pro studenty na akce a společná setkání.

Stipendia pro romské žáky a studenty, kteří již byli přijati do středoškolského či vysokoškolského studia, poskytuje **Nadační fond Verda**. Fond je mnohaletým partnerem romského střediska Drom, jehož zaměstnanci se podílejí na administraci nadačního fondu, pomáhají při výběru žadatelů o stipendium a při zprostředkování veškerých náležitých informací. V roce 2017 bylo podpořeno 69 studentů celkovou částkou 365.500 Kč.

3.3 ZAMĚSTNANOST

Na základě Zpráv o stavu romské menšiny v krajích za rok 2017 lze v oblasti zaměstnanosti identifikovat tyto překážky bránící oficiálnímu zaměstnávání Romů: předsudky a diskriminace ze strany některých zaměstnavatelů, špatná předchozí zkušenost se zaměstnáváním Romů, nízká vzdělanost a kvalifikace romských uchazečů či jejich špatný zdravotní stav a vysoká invalidita, záznam v trestním rejstříku. Zvláštní pozornost je pak věnována zadluženosti. Při srážkách ze mzdy v případě exekucí je čistý příjem velmi nízký.

Oficiální zaměstnání na pozicích nevyžadující kvalifikaci je zpravidla ohodnoceno velmi nízko, navíc takto zaměstnaní Romové ztrácí nárok na sociální dávky, a v konečném důsledku se jejich příjmy oficiálním zaměstnáním snižují. Romové jsou tak často systémově tlačeni nepodílet se na oficiálním trhu práce, neboť to pro ně není ekonomicky výhodné. Práce na černo je tak vyhledávaným způsobem obživy zejména u Romů s nízkou kvalifikací.

Na jednáních Národní romské platformy byla zmiňována práce na černo, která vede k absenci potřebné doby pojištění, v důsledku čehož lidem, ačkoliv mají potřebný věk, nevzniká nárok na výplatu starobního důchodu. To si často Romové neuvědomují – je proto potřeba zvyšovat povědomí o tomto jevu prostřednictvím informačních kampaní a sítě terénních pracovníků.

Na jednáních byla v souvislosti se zaměstnaností často zmiňována potřeba zvyšování konkurenceschopnosti romských uchazečů na trhu práce. Tím není myšlena pouze potřeba zvyšovat si vzdělání a kvalifikaci, ale také sebevědomí, aby se romští uchazeči dokázali prosadit na trhu práce a říci si o adekvátní ohodnocení.

Romové jsou jednou z nejohroženějších skupin na trhu práce. Část zaměstnavatelů Romům, na základě předsudků a údajné špatné zkušenosti, kolektivně připisuje charakteristiky jako je neochota pracovat, nespolehlivost a další negativní stereotypy, aniž by konkrétnímu romskému uchazeči dali příležitost prokázat své pracovní schopnosti. Romové mají často kvůli nízkému vzdělání a kvalifikaci zúžený výběr pracovních příležitostí. Migrace romských rodin za dostupnějším bydlením, často z ekonomických center do periferních oblastí s nižším množstvím pracovních příležitostí i průměrnou mzdou, představuje další překážku k nalezení stabilního zaměstnání.

Ačkoliv neznáme přesná čísla o nezaměstnanosti Romů, neboť Úřad práce České republiky (dále jen „ÚP ČR“) nemůže evidovat uchazeče o zaměstnání podle etnické či jiné příslušnosti, na základě obecných trendů vývoje nezaměstnanosti v ČR můžeme usuzovat, že se situace zaměstnanosti Romů meziročně zlepšuje s tím, jak se zlepšuje situace celé společnosti. V roce 2017 byla nejnižší míra nezaměstnanosti od roku 2008. Podle dat poskytnutých ÚP ČR tvořil **podíl nezaměstnaných osob v roce 2017 v průměru 4,3 %,** zatímco v roce 2016 5,6 % a v roce 2015 6,6 %.[15] Nejen pro Romy tak bylo snazší než v předchozích letech získat zaměstnání.

Demotivujícím faktorem zapojení se na trh práce je **vysoká míra zadlužení** sociálně vyloučených Romů, kteří nejsou schopni s ohledem na výši svých příjmů a kvůli nevýhodným podmínkám půjček uhradit své závazky. Jakmile se dluh dostává do stádia exekuce, je nevýhodné mít legální zaměstnání, neboť je plat ohrožen exekucí. Zadluženost také vhání sociálně vyloučené romské domácnosti do šedé ekonomiky. Z tohoto důvodu je naléhavé zavést systematický monitoring situace zadlužených domácností v ČR a nekalých praktik uplatněných ze strany poskytovatelů finančních produktů. Důležitá jsou rovněž opatření na ochranu spotřebitelů a intenzivní pozornost si zaslouží i zvýšení finanční gramotnosti

[15] Časová řada podílu nezaměstnaných osob od roku 2005 je dostupná zde: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady.

u české populace, specificky však i u obyvatel SVL, kde jsou jim nevýhodné finanční produkty aktivně nabízeny.

V případě podpory vstupu na trh práce uchazečů o zaměstnání, jsou zaměstnavatelé k vytváření pracovních míst pro znevýhodněné osoby motivováni prostřednictvím nástrojů **aktivní politiky zaměstnanosti** (dále jen „APZ“). V rámci nástroje **veřejně prospěšné práce** (dále jen „VPP“) a **společensky účelné pracovní místo vyhrazené** (dále jen „SÚPM“) jsou zaměstnavatelům poskytovány finanční příspěvky na mzdu, jestliže do pracovního poměru na základě dohody s ÚP ČR přijmou znevýhodněného uchazeče o zaměstnání. Novelou zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, s účinností od 29.07.2017, došlo v oblasti aktivní politiky zaměstnanosti k prodloužení maximální doby poskytování příspěvku na SÚPM z 12 měsíců na 24 měsíců. Ve vazbě na uvedenou legislativní změnu vydalo MPSV metodický pokyn pro ÚP ČR definující cílovou skupinu uchazečů o zaměstnání, kteří mohou být umísťováni na SÚPM na maximální **dobu 24 měsíců**. Při definici cílové skupiny uchazečů o zaměstnání bylo přihlíženo ke struktuře uchazečů o zaměstnání vedených v evidenci uchazečů o zaměstnání, k jejich charakteristikám a handicapům majícím vliv na jejich umístění na trh práce. Při nastavení metodiky bylo cílem, aby příspěvky na SÚPM na maximální dobu 24 měsíců byly poskytovány na uchazeče o zaměstnání, kteří jsou nejvíce vzdáleni od trhu práce a které je nutné primárně podpořit jako nejvíce znevýhodněnou skupinu uchazečů o zaměstnání. Poskytování příspěvku na vyhrazení jednoho SÚPM na maximální dobu 24 měsíců je realizováno u uchazečů o zaměstnání, kteří jsou vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání déle než 24 měsíců, u osob s nízkou nebo žádnou kvalifikací a u osob, které jsou ohroženy sociálním vyloučením nebo jsou sociálně vyloučené (např. osoby ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, osoby po ukončení výkonu trestu odnětí svobody).

V oblasti **sociálního podnikání** bylo možné i v roce 2017 identifikovat příklady dobré praxe podniků zaměřených na zaměstnávání Romů. Například **Onza a.s.**, která je městskou sociální firmou v Jirkově zabývající se údržbou zeleně. Dále lze uvést **SP Černý most**, kde se jedná o technické služby na území Městské části Prahy 14 a mezi novější pak patří **Havířovský sociální podnik s.r.o.**, který je zaměřen na bourací a stavební práce. Zajímavým počinem je např. i **Gypsy MaMa**, kde se jedná o módní značku, která kombinuje prvky tradičního romského oděvu se současnými trendy a zároveň sociální podnik, kde se příslušníci romské menšiny podílejí na výrobě, prodeji i navrhování. Vznikají tak udržitelná pracovní místa a otevřený prostor pro osoby, které se chtějí uplatnit ve společnosti a rozvíjet svoji kulturu a tradici. Posledním zajímavým příkladem je profesionální nahrávací studio a hudební kavárna **Amaro Records** v Brně, které vzniklo pod záštitou IQ Roma servis. Posledním dvěma jmenovaným bylo uděleno prestižní ocenění SozialMarie pro sociálně inovační projekty.

MPSV realizuje projekt ***Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje***. Cílem projektu *Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje* je šíření informací o sociálním podnikání prostřednictvím poradenských služeb lokálních konzultantů, expertních poradců a stáží. Zájemci, kteří mají zájem založit nebo rozvíjet sociální podnik, mohou využít bezplatné poradenství lokálních konzultantů a expertů k získání informací potřebných k založení sociálního podniku, nebo aby jejich žádosti o poskytnutí dotace byly kvalitní a řešily opravdové potřeby nejen cílových skupin, ale i spotřebitelů. V rámci projektu je také možné bezplatně absolvovat stáž v sociálním podniku a získat tak praktické informace přímo z chodu fungujícího sociálního podniku. Projekt je dále zaměřen na šíření informací o sociálním podnikání prostřednictvím inovovaného webového portálu (www.ceske-socialni-podnikani.cz), na kterém jsou zveřejňovány důležité informace v oblasti sociálního podnikání, tematické články či informační videomedailonky.

Sociální zemědělství v současné době získává pozornost na základě pozitivního vnímání zemědělství a venkovských zdrojů, kdy se přirozenou cestou zvyšuje i zájem o příznivé účinky přírodních prostor a zemědělských činností pro sociální, zdravotní

a duševní pohodu zúčastněných osob. V tomto kontextu představuje koncept sociálního zemědělství novou šanci pro zemědělce zavádět a vytvářet nové alternativní služby, rozšířit a diverzifikovat své činnosti a jejich roli ve společnosti. Sociální zemědělství tak v sobě spojuje dva světy – zemědělství a sociální služby. Zadávat zakázky subjektům zaměstnávajícím Romy se v roce 2017 dařilo státnímu podniku **Povodí Moravy**. Celkem devět akcí na údržbu vodních toků, obnovu nátěrů, opravy vodních staveb a odstraňování vodního rostlinstva, zrealizovaly přímo romské spolky. Hodnota zakázek převyšuje 1 milion Kč.

3.4 BYDLENÍ

Hlavní východiska pro přípravu návrhu zákona byly stanoveny v Koncepci sociálního bydlení České republiky na léta 2015 až 2025 (dále jen „Koncepce“), schválené vládou v říjnu 2015.[16] Zákon o sociálním bydlení a příspěvku na bydlení měl podle původních plánů platit již od ledna 2017. Dne 21.03.2017 byl Poslanecké sněmovně předložen k projednání vládní návrh zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení, spolu s vládním návrhem zákona o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení. V dubnu a v květnu 2017 probíhalo první čtení návrhu. Dne 17.05.2017 bylo projednávání tohoto návrhu přerušeno. Projednávání obou návrhů bylo ukončeno s koncem volebního období Poslanecké sněmovny. Na znění navrhovaného zákona se neshodla ani tehdejší vládní koalice (návrh šel do vlády s mnoha nevypořádanými zásadními připomínkami). I v Poslanecké sněmovně návrh neměl politickou podporu, a to zejména proto, že navrhované řešení sociálního bydlení bylo finančně a administrativně neudržitelné.

Usnesením vlády č. 91 ze dne 07.02.2018 byl jako příloha č. 1 schválen Výhled legislativních prací vlády na léta 2019 až 2021. S termínem předložení vládě ve 2. čtvrtletí 2019 je v tomto výhledu obsažen Návrh zákona o sociálním bydlení. Předkladatelem je MMR a spolupředkladatelem MPSV. Termín nabytí účinnosti se předpokládá 01.01.2021. V návrhu MMR, kterým byl tento materiál navržen k zařazení do výhledu legislativních prací, se konstatuje, že návrh bude navazovat na obsah věcného záměru zákona o sociálním bydlení. Dále se konstatuje, že právní předpis bude definovat pojem „uspokojování potřeby bydlení“ (§ 35 zákona č. 128/2000 Sb., a § 16 zákona č. 131/2000 Sb.), stanoví povinnosti obcí učinit kroky vedoucí k uspokojení potřeby bydlení, definuje osoby v bytové nouzi na základě reziduálního přístupu, vymezí parametry sociálního bydlení, stanoví pravidla pro jeho vznik a provoz a pro poskytování investiční podpory na jeho pořízení.

V roce 2017 se v oblasti bydlení stal jedním z nejdiskutovanějších témat institut **opatření obecné povahy určující oblast se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů** (dále jen „OOP“) podle § 33d zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Institut OOP do něj byl zaveden novelou č. 98/2017 Sb., a to prostřednictvím poslaneckého návrhu v PS PČR. Podle této úpravy obec, na jejímž území se nacházejí místa, ve kterých se ve zvýšené míře vyskytují sociálně nežádoucí jevy, může požádat pověřený obecní úřad, v jehož územním obvodu se tato místa nacházejí, o vydání opatření obecné povahy, jímž se vyhlašuje oblast se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů. V takto vymezené oblasti OOP nemohou ÚP ČR poskytovat doplatek na bydlení. To se ale týká pouze případů, kdy je uzavřená nová nájemní smlouva (nebo jiný právní titul) po datu vyhlášení pravomocného OOP na nový byt (jiný než obytný prostor, ubytovací zařízení), ve kterém žadatel nebo příjemce dávky nebydlel. Toto opatření se nedotýká dávky ze systému státní sociální podpory příspěvku na bydlení, který může být poskytován i v oblastech se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů, kde bylo vyhlášeno OOP.

[16] Koncepce sociálního bydlení České republiky na léta 2015 až 2025 byla schválena usnesením vlády České republiky ze dne 12. října 2015 č. 810.

Do března roku 2018 nabylo OOP účinnosti v 18 městech (Aš, Bílina, Bohumín, Děčín, Duchcov, Frýdek – Místek, Chodov, Jirkov, Karviná, Kladno, Most, Přerov, Rýmařov, Slaný, Sokolov, Stražisko, Varnsdorf, Větřní).

Na OOP reagovala Rada vlády pro záležitosti romské menšiny usnesením ze dne 8. listopadu 2017, ve kterém Rada vyzvala MPSV, aby iniciovalo zrušení §33 d zákona o pomoci v hmotné nouzi a zajistilo dodržování práv občanů a dalších zásad právního státu. Dne 06.12.2017 podala skupina 17 senátorů proti ustanovení OOP ústavní stížnost k Ústavnímu soudu.

3.5 ZDRAVÍ

Ze zpráv o stavu romské menšiny v krajích za rok 2017 v oblasti zdraví vyplývá, že přístup některých Romů k preventivním prohlídkám je nezodpovědný a péče o jejich zdraví je v důsledku intersociálních bariér nedostatečná. V několika SVL například došlo ke zvýšenému výskytu hepatitidy typu A. V mnohých krajích je nízká dostupnost praktických lékařů, zubařů, gynekologů, pediatrů, pedopsychiatrů a klinických psychologů. Ordinace nové pacienty nepřijímají. Vyhledávání lékaře je obecně náročné pro všechny občany ČR. U Romů je vyhledávání často navíc ztíženo nízkým sebevědomím, nedůvěrou ve státní zdravotnictví a nízkou informovanost, v důsledku čehož někteří Romové nemají svého praktického lékaře, dentistu či pediatra.

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti v roce 2017 představilo výsledky studie ***Zdraví a návykové látky mezi Romy***, na které spolupracovalo s Kanceláří Rady. Cílem studie bylo zmapování rozsahu a vzorce užívání návykových látek, hraní hazardních her a úroveň životní spokojenosti mezi Romy a identifikování rizikových faktorů souvisejících s užíváním návykových látek či s problémovým hráčstvím a zmapování kontaktu Romů ve sledovaných lokalitách se službami.

Jednalo se o průřezovou dotazníkovou studii na vybraném vzorku příslušníků romské menšiny v romských lokalitách. Dotazníky byly distribuovány na podzim roku 2016 ve 41 obcích, kde působí pracovníci spolufinancovaní z dotačního programu ÚV ČR Podpora terénní práce. Respondenti tak byli převážně Romové, kteří žijí v podmínkách sociálního vyloučení. Odpovědělo 612 respondentů. Dotazník byl rozsahu 26 otázek a jeho vyplnění vyžadovalo 15 - 20 minut. Dotazníky byly vyplňovány s asistencí terénního sociálního pracovníka. Vyplněné dotazníky byly vložené do obálky, což zaručilo anonymitu respondenta.

Výsledky z tohoto šetření specificky zaměřeného na populaci Romů žijících v podmínkách sociálního vyloučení byly porovnány s daty získanými v rámci Národního výzkumu užívání návykových látek 2016. Rozdíly jsou znázorněné v grafech níže.

V rámci dotazníkového šetření 84,2 % respondentů z populace Romů žijících v podmínkách sociálního vyloučení (88,6 % mužů a 79,7 % žen) uvedlo, že někdy kouřilo. Mezi respondenty bylo 71,0 % a mezi respondentkami 61,3 % denních či téměř denních kuřáků. Zastoupení silných kuřáků mezi kuřáky (11 a více cigaret denně) bylo u mužů 73,2 % a u žen 55,0 %.

Na otázku frekvence konzumace alkoholu uvedlo 22,0 % respondentů a 50,6 % respondentek, že alkohol nepijí. Denní nebo téměř denní konzumaci alkoholu uvedlo 11,0 % respondentů a 3,3 % respondentek. Nadměrnou konzumaci alkoholu alespoň jednou za měsíc (5 a více sklenic při jedné příležitosti) uvedlo 50,2 % respondentů a 21,7 % respondentek. Denní nebo téměř denní nadměrnou konzumaci alkoholu uvedlo 5,5 % respondentů a 2,2 % respondentek.

Zatímco v rámci vzorku celé populace ČR uvedlo 26,6 % respondentů, že denně kouří, u vzorku populace Romů žijících v podmínkách sociálního vyloučení to bylo 67,1 %. Odpověď, že pijí alkohol alespoň jednou týdně, zvolilo v rámci celé populace ČR 41,8 % respondentů, v rámci populace Romů žijících v podmínkách sociálního vyloučení to bylo 30,4 %. V rámci populace Romů žijících v podmínkách sociálního vyloučení uvedlo 3,4 % respondentů, že pijí nadměrné množství alkoholu, zatímco v rámci celé populace ČR to uvedlo 1,3 % respondentů.

U všech kategorií návykových látek uvedených v tabulce č. 13 je podíl jejich uživatelů vyšší u populace Romů žijících v podmínkách sociálního vyloučení než u celé populace ČR. Největší odlišnost je v užívání pervitinu. Zatímco pervitin v posledních 12 měsících užilo 0,8 % ze vzorku celé populace ČR, v rámci populace Romů žijících v podmínkách sociálního vyloučení to bylo 10,9 %. Stejně jako u celé populace ČR jsou nejrozšířenější konopné látky – u populace Romů žijících v podmínkách sociálního vyloučení je v posledních 12 měsících užil téměř každý čtvrtý respondent.

Graf. č. 1: Srovnání vybraných ukazatelů užívání návykových látek ve studii Národní výzkum 2016 a *Zdraví a návykové látky mezi Romy*, v %

Graf. č. 2: Srovnání prevalence užívání návykových látek v posledních 12 měsících ve studii Národní výzkum 2016 a Zdraví a návykové látky mezi Romy po převážení na strukturu obecné populace podle pohlaví a věku, v %

Ve věci protiprávních sterilizací romských žen nedošlo v roce 2017 k významnější změně. Vláda ČR se od zamítnutí věcného záměru zákona o odškodnění protiprávně sterilizovaných osob v 30.09.2015, již tímto tématem nezabývala. Předseda vlády další úvahy o odškodnění sterilizovaných žen odmítl dopisem komisaři Rady Evropy pro lidská práva s poukazem na skutečnost, že primárním prostředkem nápravy byla vždy soudní žaloba. Zvažovaný kompenzační mechanismus byl zamýšlen pouze jako akt ex gratia, tedy dobrovolný, vstřícný krok, nikoli jako povinnost státu. Vláda však rozhodla, že takovýto mechanismus by byl neefektivní.

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny byla znepokojena zamítnutím zákona o odškodnění protiprávně sterilizovaných osob a svým usnesením z 23.03.2016 ustanovila Pracovní skupinu k protiprávním sterilizacím. Pracovní skupina měla nalézt jiné formy řešení situace protiprávně sterilizovaných osob než pomocí věcného zákona o odškodnění. Pracovní skupina k protiprávním sterilizacím s ohledem na nalezení věrohodných důkazů o provádění nedobrovolných sterilizací na romských ženách požádala o spolupráci Ústav dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Ústav dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu ujistil členy Pracovní skupiny o své usilovné aktivitě ve snaze nalézt relevantní podklady, které by doložily systémové zadání sterilizací, prokazující, že záměr tehdejší vlády směřoval primárně na romské ženy.

V rámci Pracovní skupiny k protiprávním sterilizacím vznesly zástupkyně protiprávně sterilizovaných žen mimo jiné žádost o zprostředkování specifické psychologické či psychiatrické pomoci. Na základě tohoto podnětu proběhly v roce 2017 konzultace s MZ a Všeobecnou zdravotní pojišťovnou, které vedly k navázání spolupráce s Českou psychoterapeutickou společností. Česká psychoterapeutická společnost vybrala odborníky ze svých řad, kteří poskytnou bezplatnou terapeutickou odbornou pomoc protiprávně sterilizovaným ženám a zároveň i zpětnou vazbu Pracovní skupině k protiprávním sterilizacím, jež by mohla být dalším impulzem a podkladem pro systémovou podporu protiprávně sterilizovaných osob, případně by mohla definovat další mechanismy podpory těmto osobám.

3.6 BEZPEČNOST

Na jednáních Národní romské platformy byl v souvislosti s bezpečností a bydlením často zmiňován nepořádek a odpadky ve společných prostorách a okolí domů v SVL. Podle účastníků jednání v praxi nefungují společné úklidy. Ani zavedení domovníka – preventisty nebylo úspěšné. Někteří z nich byli vnímáni jako ti, co donáší na Romy.

Podobně jako v předchozích letech byla bezpečnostní situace ve vztahu k Romům klidná. V roce 2017 **neproběhly žádné významnější protiromské demonstrace ani pochody.**

Anticiganistické projevy ze strany extremistů byly v roce 2017 minimální. V roce 2017 bylo zaevidováno celkem 27 trestných činů motivovaných nenávistí proti Romům. Tyto trestné činy se v roce 2017 podílely na celkovém počtu trestných činů s extremistickým podtextem 17,6 procentními body. To je stejná situace jako v roce 2016 (17,4 procentních bodů).

Styčný důstojník pro menšiny

Mezi nástroje Policie ČR pro efektivní práci ve vztahu k menšinovým komunitám patří funkce styčných důstojníků pro menšiny a jejich pracovní skupiny. Styčný důstojník pro menšiny je ustanoven při jednotlivých krajských ředitelstvích policie v odboru služby pořádkové policie na základě závazného pokynu policejního prezidenta č. 258/2013, o činnosti na úseku menšin. Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky od roku 2013 metodicky vede a koordinuje činnost styčných důstojníků pro menšiny a členů jejich pracovních skupin, kteří sehrávají důležitou roli při prevenci i řešení konfliktů v sociálně

vyloučených lokalitách a jejich okolí. Toto koncepční řešení se pozitivně projevilo i na aktivitách v roce 2017.

Styčný důstojník pro menšiny má za úkol systematicky monitorovat výskyt příslušníků menšin, komunit a SVL, navazovat a prohlubovat spolupráci s dalšími zainteresovanými subjekty (koordinátoři pro záležitosti romské menšiny, lokální poradci ASZ, manažeři prevence kriminality, NNO, pracovníci Probační a mediační služby ČR apod.) a podílet se na preventivních a intervenčních opatřeních, která policie realizuje v souvislosti s menšinami. V rámci zákonné působnosti Policie ČR nabízí osobám z menšinových komunit pomoc při řešení konkrétních problémů, navrhuje opatření snižující mezietnické napětí a buduje oboustrannou důvěru mezi policií a příslušníky menšin. Také se podílí na tvorbě komunitních a krizových plánů.

Styční důstojníci pro menšiny kromě jiných aktivit pravidelně pořádají tzv. multidisciplinární setkání, kam jsou zváni zástupci jednotlivých zainteresovaných skupin a kde mají možnost společně s policií diskutovat vhodná opatření. V březnu 2017 se uskutečnilo druhé setkání styčných důstojníků pro menšiny a koordinátorů pro záležitosti romské menšiny. Toto dvoudenní pracovní setkání se uskutečnilo v březnu 2017 v ZSMV Hotel v Kašperských Horách za účasti zástupců Kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, Odboru pro sociální začleňování, zástupců měst a krajů a zástupců Policie ČR. Cílem bylo prohloubení stávající spolupráce, výměna dobré praxe a aktuálních informací z krajů.

V průběhu roku 2017 pořádal odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality Ministerstva vnitra ve spolupráci s s ředitelstvím služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR dvě celorepubliková pracovní setkání pro styčné důstojníky pro menšiny a členy jejich pracovních skupin. Celkově se obou setkání zúčastnilo více jak 180 policistů. Cílem těchto setkání je prohlubování znalostí a vědomostí z oblasti problematiky integrace menšin, zohlednění aktuálních trendů pro práci policie s menšinami, práce s předsudky a předávání dobré praxe.

Policejní specialista v sociálně vyloučených lokalitách

Projekt ***Zavádění policejních specialistů pro práci s romskou menšinou ve vyloučených lokalitách*** byl z důvodu dočerpání finančních prostředků z Norských fondů prodloužen do dubna 2017 a k 31.04.2017 ukončen. Finanční prostředky byly dočerpány realizací celorepublikové konference na téma policejní specialisté pro práci s romskou menšinou v sociálně vyloučených lokalitách konané ve dnech 10.-13.04.2017 na zámku Zbiroh. Na konferenci bylo proškoleno dalších 70 policistů, kteří tvoří rezervu pro případné rozšiřování projektu. Dále se dokoupilo 70 notebooků určených policejním specialistům pro práci s romskou menšinou. V roce 2017 došlo k navýšení počtu policejních specialistů pro práci s romskou menšinou pouze u Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje, a to o 5 specialistů (celkem mělo KŘP Moravskoslezského kraje v roce 2017 15 specialistů). Od 01.06.2018 bylo u KŘP Moravskoslezského kraje zřízeno další služební tabulkové místo specialisty, tzn., že od tohoto data má KŘP Moravskoslezského kraje celkem 16 specialistů pro práci s romskou menšinou. V současné době probíhá pětiletá udržitelnost projektu a řeší se obnova techniky (mobilní telefony, notebooky).

Policejní specialisté jsou zařazeni do **pracovní skupiny styčného důstojníka pro menšiny** daného kraje. Jejich úkolem je jednak pochůzková činnost a výkon preventivní a právně osvětové činnosti v sociálně vyloučených lokalitách, jednak příprava podkladů pro budoucí rozhodování, koordinaci a usměrňování aktivit policie ve vztahu k romské menšině, tak pravidelný kontakt s obyvateli sociálně vyloučených romských lokalit a spolupráce s terénními sociálními pracovníky a komunitními centry, působícími v dané oblasti.

Asistent prevence kriminality

Asistent prevence kriminality (dále jen „APK“) je vybraný člen z obyvatel SVL, který v ní má autoritu a přehled o vnitřním dění. APK je zaměstnán u městské policie, která jej řídí a kontroluje. Cílem APK je snížení počtu spáchaných trestných činů i přestupků v SVL, zajištění vymahatelnosti práva, prevence sousedských sporů a změna negativního pohledu majoritní společnosti na osoby sociálně vyloučené. APK jsou hodnocení velmi pozitivně. Výrazně se podílí na zvýšení úrovně bezpečí a dodržování veřejného pořádku a zároveň dochází k aktivizaci dlouhodobě nezaměstnaných.

Zřizování této pozice na území celé ČR je systematicky podporována MV od roku 2009[17] v rámci Programu prevence kriminality. Po pilotní realizaci projektu v roce 2009 bylo již v roce 2010 v rámci ČR 38 asistentů působících v 10 obcích, v roce 2017 pak celkem působilo ve 36 obcích v rámci celé ČR **93** APK podpořených z rozpočtu MV v rámci Programu prevence kriminality ve výši 20.928.000 Kč. Další APK pak působí v rámci ČR i z jiných zdrojů, než jsou prostředky zajišťované MV (např. z podpory úřadů práce – na základě dohody mezi MV a GŘ ÚP; z vlastních rozpočtů obcí či z OP Z). ÚP ČR eviduje ke konci roku 2017 celkem 335 APK ve 102 obcích. Odhadem tak celkem v roce 2017 působilo v ČR **cca 500 APK**.

Domovník – preventista

Domovník – preventista je projekt MV, jehož cílem je zvýšit bezpečí v bytových domech a jejich bezprostředním okolí – snížit rizika vandalismu, pohybu a pobytu nepovolaných osob a rušení nočního klidu; vytvořit podmínky pro dlouhodobé udržení pořádku, společensky žádoucích vztahů a jednání; posílit odpovědnost nájemníků za péči, údržbu a užívání svěřeného majetku; umožnit alespoň částečnou zaměstnanost osob dlouhodobě nezaměstnaných. Tento preventivní projekt byl pilotně odzkoušen v roce 2013 v 5 městech. V roce 2017 v ČR působilo celkem **31 domovníků – preventistů** v 11 obcích podpořených částkou 1.502.000 Kč.

[17] Pozice APK vznikla původně v rámci Programu Úsvit, jehož hlavním záměrem bylo zvýšení bezpečí v SVL. Program Úsvit byl v roce 2009 pilotně vyzkoušen v Mostě a od roku 2010 následně šířen do dalších lokalit.

4. MEZINÁRODNÍ AKTIVITY V OBLASTI ROMSKÉ INTEGRACE

4.1 EVROPSKÁ UNIE

Od roku 2007, kdy se konal 1. romský summit v Bruselu, se EU stále více angažuje v oblasti romské integrace. V návaznosti na proces **Rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020**, který se zaměřuje hlavně na vzdělávání, zaměstnanost, zdravotní péči a bydlení Romů, vypracovaly členské státy včetně ČR své národní strategie romské integrace. Na podporu sociální a ekonomické integrace romské populace mohou členské státy využívat strukturálních a investičních fondů EU.

V **Evropském parlamentu** existují napříč politickými skupinami pracovní skupiny proti rasismu a diskriminaci. V roce 2015 přijal Evropský parlament rezoluci, ve které vyzval k ukončení diskriminace Romů. Ve spolupráci s několika romskými organizacemi uspořádal Evropský parlament od 27.03.2017 do 03.04.2017 Týden Romů (první se konal v roce 2016). Během Týdne Romů probíhaly workshopy a akce, jejichž cílem bylo zvýšení povědomí o problémech, kterým Romové čelí, přispět k uznání anticikanismu jako jedné z forem rasismu a zavedení mezinárodního dne památky obětí romského holocaustu. Záštitu nad akcí převzaly Evropská komise a Evropský parlament.

Dne 25.10.2017 přijal Evropský parlament zprávu o aspektech týkajících se základních práv v integraci Romů: boj proti anticiganismu. Podle většiny členů Evropského parlamentu je Romům v celé EU odepřen přístup ke vzdělání, zaměstnanosti a zdravotní péči, někteří jsou nuceně vysídlováni a rasistické útoky na ně jsou vyšetřovány velmi pomalu. Romové čelí stálé, každodenní, strukturální diskriminaci, která musí skončit. Podle předkladatelky zprávy, evropské poslankyně Soraya Post, je to první zpráva svého druhu, která se zaměřuje na rozšířenou nesnášenlivost vůči Romům v Evropě.

V rámci struktur **Evropské komise** se romskou problematikou zabývají tato Generální ředitelství (dále jen „DG“): DG Spravedlnost a spotřebitelé (JUST), DG Zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování (EMPL), DG Vzdělávání a kultura (EAC), DG Regionální a městská politika (REGIO), DG Zdraví a bezpečnost potravin (SANTE) a DG Politika sousedství a jednání o rozšíření (NEAR).

Evropská komise ve sdělení Přezkum rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů v polovině období z 30.08.2017 hodnotila pokrok, jehož bylo dosaženo od zahájení rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů v roce 2011. K nejdůležitějším zlepšením podle sdělení patří závazek zabývat se integrací Romů jako prioritou na evropské a vnitrostátní úrovni, vytvoření struktur spolupráce a koordinace mezi zúčastněnými stranami působícími v oblasti začleňování Romů, vypracování, provádění a sledování vnitrostátních strategií a opatření k integraci a mobilizace a sladění právních, politických a finančních nástrojů pro boj proti diskriminaci a na podporu začleňování Romů. Ve vztahu ke skutečně změně situace Romů mezi roky 2011 a 2016 konstatuje, že pět let je příliš krátká doba k odčinění staletí diskriminace a deprivace. Pokrok je patrný především v oblasti vzdělávání; zejména rostoucí účast romských dětí v předškolním vzdělávání a péči naznačuje silný potenciál k jejich pozdějšímu rozvoji. Na druhou stranu jsou rizika předčasného ukončení školní docházky a chudoby u Romů, ač se snižují, stále příliš vysoká. Rostoucí podíl mladých Romů, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, je varovnou známkou toho, že promítnutí výsledků z oblasti vzdělávání do oblasti zaměstnání a jiných oblastí vyžaduje účinnější boj proti diskriminaci. Ze sdělení dále vyplývá, že mnoho zúčastněných stran z občanské společnosti se domnívá, že by rámci EU prospělo větší zaměření se na nediskriminaci, zejména na boj proti protiromskému smýšlení jako příčině vyloučení Romů.

V roce 2017 proběhla 2 setkání **národních kontaktních míst pro integraci Romů** v Bruselu na půdě Evropské komise. Pracovníci Kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny (národní kontaktní místo v ČR) se samozřejmě účastnili všech setkání.

Evropská platforma pro romskou inkluzi (dále jen „Platforma“) vnikla v roce 2008 s cílem podporovat politiky pro začleňování Romů a koordinace kroků všech začleněných států (orgánů EU, vlád členských států, mezinárodních organizací, odborníků a představitelů romské občanské společnosti). V listopadu 2017 se uskutečnilo 11. zasedání Platformy, které bylo věnováno diskusím spojeným s přechodem romských dětí a mládeže ze vzdělávacího systému do zaměstnání. Podle nich představuje kombinace různých faktorů, jako je chudoba, nízká úroveň vzdělání, diskriminace v oblasti vzdělávání i zaměstnanosti, vážné strukturální překážky pro Romy, aby využili svůj potenciál na trhu práce.

Agentura EU pro základní práva (dále jen „FRA“), která sídlí ve Vídni a jejímž cílem je poskytovat orgánům EU a členským státům nezávislou pomoc a odborné poradenství v oblasti základních práv, se zabývá rozsáhlými průzkumy, srovnávacími právními nebo sociálními výzkumy, pořádá konferenci o základních právech, která je každý rok zaměřená na konkrétní lidskoprávní téma. V prosinci 2017 publikovala FRA výsledky svého výzkumu **Druhé mapování diskriminace napříč Evropou (EU-MIDIS II)**[18], který shromáždil informace od více než 25 500 respondentů z různých etnických menšin a přistěhovalců ve všech 28 členských státech EU. Z šetření vyplývá, že přistěhovalci, potomci přistěhovalců a menšinové etnické skupiny stále čelí rozšířené diskriminaci v celé EU a ve všech oblastech života - nejčastěji při hledání zaměstnání. Pro mnohé je diskriminace opakující se zážitek. Zkušenosti s diskriminací a nenávistně motivovaným obtěžováním a násilím odrážejí důvěru jednotlivců ve veřejné instituce a oslabují vazby k zemi jejich pobytu.

4.2 RADA EVROPY

V Radě Evropy působí **zvláštní zástupce pro romské otázky**, kterým je od září 2016 Valeriu Nicolae. **Ad hoc výbor Rady Evropy pro záležitosti Romů** (dále jen „CAHROM“) zasedá pravidelně dvakrát ročně. Od května do listopadu 2017 Česká republika předsedala v Radě Evropy.

Ve dnech 31.05. – 03.06.2017 se v České republice konalo 13. zasedání CAHROM za přítomnosti národních expertů členských zemí, orgánů Rady Evropy a zástupců institucí EU a mezinárodních vládních a nevládních organizací. Výbor projednal klíčová témata začleňování Romů ve spojitosti s národními politikami jednotlivých evropských států a v souvislosti s naplňováním úmluv Rady Evropy. Zasedání v Praze se mimo jiné zaměřilo na podporu romské kultury, bádání o romské historii a na rozvoj romštiny. Představeny byly úspěšné projekty realizované na podporu romské kultury v České republice. Členové výboru měli možnost se zúčastnit vernisáže výstavy Moritze Pankoka, zapojit se do diskuze v rámci mezinárodní konference na téma inkluzivní vzdělávání, či navštívit Muzeum romské kultury v Brně a další aktivity v rámci světového hudebního festivalu Khamoro.

Ve dnech 24.-27.10.2017 se ve Štrasburku uskutečnilo 14. zasedání CAHROM za přítomnosti více než 90 účastníků, včetně národních expertů 36 členských zemí. Při této příležitosti představila paní Claudia Lucianiová z Generálního ředitelství Demokracie DGII nedávný vývoj na úrovni Rady Evropy včetně administrativních změn. Předsedkyně Asociace pro nulovou diskriminaci z Instanbulu, Elmas Arus, představila fotografickou výstavu „Máte sen?“ „Nevím ...“ - Cesta Doma a Abdala ze Sýrie do Gaziantepu v Turecku.

[18] Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Main results
K dispozici zde: http://fra.europa.eu/en/publication/2017/eumidis-ii-main-results

V roce 2010 vydala Rada Evropy **Štrasburskou deklaraci**, ve které uznala, že mnoho Romů stále žije na okraji společnosti a že účinná reakce na tuto situaci bude muset kombinovat sociální a ekonomické začlenění do společnosti a účinnou ochranu lidských práv. Státy přijaly společný závazek spolupracovat v oblasti romské problematiky a v praktických, snadno implementovatelných programech, které zapojí romskou komunitu do budování lepší budoucnosti.

Jedním z programů, který na deklaraci navázal, je **program ROMED**, který byl zahájen v roce 2011, má za cíl vyškolit mediátory, kteří budou Romům nápomocní při jednání s veřejnými institucemi v oblastech vzdělání, zaměstnání a zdravotní péče. Tito mediátoři mají být lidé s romskými kořeny, zástupci místních romských komunit nebo lidé s dobrou znalostí romské problematiky. Od počátku programu bylo vyškoleno přes 1.300 mediátorů ve 22 zemích. V rámci programu byly vytvořeny Tréninkové osnovy pro mediátory a Evropský kodex etiky pro mediátory, které jsou volně ke stažení na internetových stránkách programu.

V roce 2012 se program posunul do druhé fáze, **ROMED2**, a spolu s novou společnou iniciativou Rady Evropy a Evropské komise **ROMACT** má za cíl podpořit místní partnery v 70 obcích ve 12 zemích. Programy se navzájem doplňují – program ROMED2 se zaměřuje na komunitu a její zapojení do demokratického vládnutí prostřednictvím mediace – program ROMACT se zaměřuje na budování politických závazků na místní úrovni a podporu politické vůle při přípravě dlouhodobě udržitelných plánů a projektů začleňování Romů. Od října 2013 do července 2017 byl program ROMACT implementován ve 123 obcích, vygeneroval více než 25.000.000 EUR prostřednictvím inkluzívních projektů pro přibližně 65 000 příjemců s průměrnou investicí 25.000 EUR na obec za rok.

V rámci programu ROMACT bylo v roce 2017 na území ČR spolupracováno s obcemi Vítkov, Litvínov a Budišov nad Budišovkou. V Litvínově se v roce 2017 podařilo zrealizovat sběr odpadků a ve spolupráci s ÚP ČR podpořit 150 osob v přístupu k zaměstnání. Ve Vítkově bylo zrenovováno dětské hřiště a rozvíjel se předškolní klub. V Budišově došlo k renovaci bytů a k opravě ulic.

V roce 2004 bylo vytvořeno **Evropské fórum Romů a Travellerů** (dále jen „ERTF“), které sídlí ve Štrasburku a jehož posláním je zastupovat Romy a příbuzné skupiny na panevropské úrovni. ERTF vzniklo v reakci na vystoupení prezidentky Finska Tarjy Halonenové za finského předsednictví Výboru ministrů Rady Evropy v roce 2001, kdy ve svém projevu poukázala na alarmující situaci Romů v Evropě a navrhla vytvoření poradního shromáždění pro Romy na evropské úrovni. Cílem ERTF je podpora účinného požívání základních práv a svobod Romy a dalšími skupinami, boj proti rasismu a diskriminaci, usnadňování integrace a účast těchto skupin na veřejném životě a rozhodovacím procesu. Úkolem ERTF je předkládat stanoviska a činit návrhy rozhodovacím tělesům na evropské, mezinárodní a národní úrovni, stejně jako na úrovni regionální a lokální, s cílem ovlivnit rozhodovací procesy. Plenární zasedání ERTF se konalo ve dnech 15. – 16.06.2017ve Štrasburku.

Evropský romský institut pro umění a kulturu

Na zasedání Rady Evropy v září 2015 bylo odsouhlaseno založení **Evropského romského institutu pro umění a kulturu** (ERIAC – European Roma Institute for Arts and Culture) se sídlem v **Berlíně**. Myšlenka ERIAC vzešla z diskuzí romských intelektuálů v posledních čtyřech desetiletích. Cílem ERIAC je zvýšit sebevědomí Romů v Evropě a podporovat uměleckou a kulturní tvořivost, a tím řešit rozsáhlé a hluboce zakořeněné negativními předsudky vůči Romům. Nadace je založena na principech politiky začleňování Romů formulovaných Radou Evropy a bude naplňovat své cíle tím, že podpoří úsilí na shromažďování, výměnu a předvádění uměleckých a kulturních děl romského původu nebo vztahujících se k situaci Romů v Evropě. Holocaust je určujícím prvkem

v historii Romů v Evropě. Představuje ústřední odkaz pro práci ERIAC. Nadace bude ve své práci odrážet 600letou historii Romů v Evropě, která vytvořila rozmanité kulturní a umělecké tradice a historická spojení mezi Romy a jejich domovskými zeměmi. Stanovených cílů bude dosahováno pořádáním výstav, konferencí a seminářů a dalších veřejných akcí vztahujících se k umění a kultuře romských komunit, poskytováním on-line informací o romské historii, romštině a jiných příspěvcích Romů do evropské kultury, vytvořením odborných sítí podporujících romské umění a kulturu v evropském kontextu, partnerstvím mezi romskými a neromskými institucemi a iniciativami, které pracují v oblasti umění a kultury, podporou kulturních aktivistů a umělci romského původu, zveřejněním studií a zpráv a poskytováním poradenství evropským a národním institucím k otázkám, které spadají do jeho kompetence. Orgány ERIAC mají být Výkonný ředitel, pětičlenná správní rada (Pakiv) a patnáctičlenná Akademie (Barvalipe). Dne 16.02.2017 se v Berlíně konalo zakládající zasedání ERIAC, dne 08.06.2017 ERIAC slavnostně zahájil svou činnost. Koordinátorem ERIAC v České republice je Slovo 21, z.s.

4.3 ORGANIZACE PRO BEZPEČNOST A SPOLUPRÁCI V EVROPĚ

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (dále jen „OBSE“) podporuje práva Romů a Sintů projekty zaměřenými na politickou angažovanost, vzdělání, bydlení, evidenci obyvatel, boj proti rasismu a diskriminaci a ochranu práv vysídlených osob.

Úřad pro demokratické instituce a lidská práva (dále jen „ODIHR“) je jedním z hlavních regionálních orgánů v oblasti lidských práv na světě. Sídlí ve Varšavě v Polsku, ale působí v celé Evropě, na Kavkazu, ve střední Asii a Severní Americe. Byl založen v roce 1991 a jeho činnosti jsou částečně financovány dobrovolnými příspěvky. Na problematiku romské inkluze se OBSE zaměřuje ve svých misích v Bosně a Hercegovině, Černé Hoře, Srbsku a Skopje.

V rámci ODIHR působí **Kontaktní místo pro Romy a Sinti** (Contact Point for Roma and Sinti Issues – CPRSI), které bylo založeno v roce 1994 a zabývá se výměnou relevantních informací a kontaktů mezi účastnickými státy a napomáhá vytváření a vyhodnocování projektů týkajících se Romů a Sintů.

ODIHR každoročně pořádá Human Dimension Implementation Meeting, největší konferenci na téma lidských práv a demokracie v Evropě. Ve dnech 11. – 22.09.2017 se ve Varšavě sešli zástupci účastnických států OBSE, partnerů pro spolupráci, občanské společnosti, mezinárodních organizací a struktur OBSE, aby zhodnotili plnění závazků v této oblasti, sdíleli osvědčené postupy a vydali doporučení pro další zlepšení. Vedle standardních zasedání zaměřených na demokratické instituce, základní svobody a humanitární otázky byla v letošním roce mimořádná zasedání věnována zajišťování rovné účasti na politickém a veřejném životě, toleranci a nediskriminaci a ekonomickým, sociálním a kulturním právům jako odpovědi na rostoucí nerovnosti. Během setkání bylo uspořádáno celkem 89 vedlejších akcí zaměřených na konkrétní obavy v oblasti lidských práv a situace v jednotlivých zemích.

ZÁVĚR A HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ ZA ROK 2017

Romové jsou nejpočetnější národnostní menšinou žijící v ČR. Podle kvalifikovaných odhadů žilo v ČR v roce 2017 okolo 240 300 Romů, z nichž zhruba polovinu tvořili Romové integrovaní do společnosti a druhou polovinu tvořili Romové, kteří žijí v nepříznivé situaci, jež označujeme jako sociální vyloučení.

Dlouhodobě se nedaří změnit negativní vnímání romské menšiny ze strany většinové společnosti. Romové v roce 2017 byli po Arabech nejvíce nesympaticky vnímanou minoritou žijící v ČR. Ačkoliv se jedná o úkol dlouhodobý, dosud se nepodařilo vládě zlepšit vnímání romské menšiny mezi obyvateli ČR.

Vláda ČR každoročně vyčleňuje ze státního rozpočtu finanční prostředky na podporu romské integrace. V roce 2017 bylo ze státního rozpočtu ve prospěch výlučně Romů vydáno 70.438.719 Kč. Oproti roku 2016 došlo k navýšení o 1.278.243 Kč. K významnému navýšení prostředků oproti roku 2016 došlo u dotačních programů ÚV ČR. K mírnému navýšení došlo i u dotačních titulů MK a příspěvku na činnost Muzea romské kultury. Naopak k významnému snížení rozdělených prostředků došlo u programu MŠMT Podpora integrace romské komunity, a to o 3.551.380 Kč z důvodu nižší kvality projektů.

Vedle toho bylo ze státního rozpočtu podpořeno množství projektů v oblastech kultury, vzdělávání, bydlení, zaměstnávání a sociálního začleňování, které sice mohly vést ke zlepšení postavení Romů, ale nebyly výlučně zaměřené na Romy, a tudíž nelze stanovit výši jejich podpory. Projekty směřující ke zlepšení postavení Romů (buď výlučně, nebo jako jedné z cílových skupin) byly podpořeny rovněž z rozpočtů krajů a obcí. Největší objem finančních prostředků však plynul z Evropských strukturálních a investičních fondů. Informace o podpořených projektech majících vztah k romské integraci jsou uvedeny v materiálu *Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2017* a v materiálu *Informace o plnění usnesení vlády týkajících se integrace romské menšiny a aktivního postupu státní správy při uskutečňování opatření přijatých souvisejícími usneseními vlády ke dni 31. prosince 2017.*

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny, stálý poradní a iniciační orgán, se v roce 2017 sešla třikrát. Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny vedle toho, že administrativně a organizačně zabezpečuje činnost Rady, je národním kontaktním místem pro integraci Romů a klíčovým aktérem vykonávajícím v rámci institucionálního nastavení státní správy ČR politiku romské integrace.

Kancelář Rady je hlavním zpracovatelem Strategie romské integrace do roku 2020, která byla vládou schválena v únoru roku 2015. Její schválení znamenalo významný kvalitativní posun v oblasti integrace romské menšiny v ČR. Kancelář Rady od května 2016 do dubna 2017 realizovala projekt *Aktivizace a zmocňování romských aktérů prostřednictvím Národní romské platformy*. Druhý, navazující projekt byl realizovaný od srpna roku 2017 do března 2018. Od dubna 2018 Kancelář Rady realizuje již třetí navazující projekt.

Na úrovni všech 13 krajů a území hlavního města Prahy působili v roce 2017 koordinátoři pro záležitosti romské menšiny. Ti prosazují a koordinují implementaci a realizaci politiky romské integrace na úrovni kraje. Zabývají se metodickou podporou, konzultační činností a koordinací romských poradců, pracovníků veřejných institucí a NNO, které se podílejí na zlepšování situace Romů. Pořádají pro ně konference, semináře a společné aktivity. V souladu s metodikami vypracovanými Kanceláří Rady koordinátoři v roce 2017 vykonali 63 kontrol výkonu přenesené působnosti na ORP.

Na úrovni ORP napomáhalo integraci Romů 188 pracovníků vykonávajících funkci romských poradců, kteří navazují svou činností na působení krajských koordinátorů pro romské záležitosti a prosazují v rámci přenesené působnosti politiku romské integrace

ve spádové oblasti. Nadále zůstávají problémem nízké úvazky romských poradců. V roce 2017 činila průměrná výše úvazku pro výkon této agendy pouze 0,25.

Z hlediska národnostního, především v oblasti kultury a jazyka, přispívala ke zlepšení postavení Romů i Rada vlády pro národnostní menšiny, v níž má romská menšina dva zástupce stejně jako německá, polská a slovenská, přičemž ostatní národnostní menšiny mají po jednom zástupci.

V roce 2017 volenou politickou funkci na území ČR zastávalo celkem 13 Romů. Z nich všichni byli zvoleni ve volbách do obecních zastupitelstev. V roce 2017 ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR kandidovalo 7 Romů. Žádný z nich ale neuspěl. Vedle toho, celkem 55 Romů bylo zastoupeno ve výborech, popřípadě komisích pro národnostní menšiny, které byly zřízeny jak na úrovni krajů, tak na úrovni obcí.

Romská kultura a jazyk dodnes nejsou plně přijímané většinovou společností jako plnohodnotná součást kulturního dědictví ČR. Klíčovou roli při nápravě tohoto stavu sehrává Muzeum romské kultury se sídlem v Brně. V každém kraji a v hl. m. Praze s výjimkou Plzeňského kraje se v roce 2017 konala alespoň jedna akce podporující romskou kulturu. Khamoro. Problém, se kterým se musí pořadatelé kulturních akci pro Romy vypořádat, je nedostatek financí. Problém se zajištěním financování mají malé organizace ale i pořadatelé velkých festivalů. To se týká i festivalu Khamoro, jehož udržení je každým rokem náročnější. Přesto se v roce poslední květnový týden podařilo uspořádat již 19. ročník tohoto světového romského festivalu.

Výuka romského jazyka probíhala v roce 2017 na 3 VŠ, 2 SŠ a 1 ZŠ. Snahy vyučovat romštinu naráží na kombinaci dvou překážek: klesající nebo žádný zájem ze strany potenciálních žáků a studentů a kritický nedostatek lektorů, kteří romštinu ovládají tak, aby ji byli schopni vyučovat.

V průběhu roku 2017 vláda ČR rozhodla o výkupu velkovýkrmny prasat stojící na místě bývalého tzv. cikánského tábora v Letech u Písku. Výše ceny areálu byla stanovena na 450.814.796 Kč vč. DPH. V průběhu roku 2017 zároveň došlo k převedení správy Památníků romského holocaustu v Hodoníně u Kunštátu i pietního místa Lety pod Muzeum romské kultury. Došlo tak k naplnění idey, aby si místa utrpení Romů spravovali Romové sami. Změna správcovství památníku v Hodoníně i odstraněná velkovýkrmny prasat byly požadavky, které dlouhodobě svými usneseními požadovala Rada vlády pro záležitosti romské menšiny.

V roce 2017 vstoupily v účinnost další opatření novely školského zákona. Tou nejvýznamnější bylo zavedení bezplatného povinného roku předškolního vzdělávání od 01.09.2017. V poslední ročníku mateřské školy bylo ve školním roce 2017/2018 4 449 romských dětí. Počet romských dětí účastnících se předškolního vzdělávání v nepovinných ročnících mateřské školy činil 3 055.

Romští žáci se často v procesu vzdělávání setkávají s diskriminací, segregací a v mnohých případech bývají vyučováni mimo hlavní vzdělávací proud podle vzdělávacího programu s nižší vzdělávací ambicí. V roce 2017 ZŠ navštěvovalo celkem 33 704 romských žáků, což tvoří 3,6 % ze všech 926 108 žáků ZŠ. Mezi jednotlivými kraji jsou však značné rozdíly. Nejvyšší podíl romských žáků má Ústecký kraj (11,4 % žáků základních škol v kraji), naopak nejnižší Hlavní město Praha (1,0 %). Z celkového počtu 33 704 romských žáků základních škol jich více než čtvrtina připadá na Ústecký kraj (8 657) a téměř pětina na Moravskoslezský kraj (6 226).

V programech pro žáky s LMP (RVP ZV LMP a RVP UV) se ve školním roce 2017/2018 vzdělávalo 4 290 romských žáků, což tvoří 29,5 % ze všech 14 557 žáků vzdělávaných dle RVP ZV LMP a RVP UV. Pro srovnání v předchozím školním roce bylo v programech pro žáky s LMP vzděláváno 4 314 romských žáků.

Romští studenti mohli i v roce 2017 využívat vedle stipendijního programu MŠMT i stipendia, která poskytuje Romea, o.p.s, Nadace Open Society Fund Praha a Nadační fond Verda. Stipendia pomáhají studentům pokračovat ve studiu a zároveň je motivují k získávání pracovních zkušeností prostřednictvím povinných stáží.

Na základě obecných trendů vývoje nezaměstnanosti v ČR můžeme usuzovat, že se situace zaměstnanosti Romů meziročně zlepšuje s tím, jak se zlepšuje situace celé společnosti. Podíl nezaměstnaných osob tvořil v roce 2017 v průměru 4,6 %, což byla nejnižší míra nezaměstnanosti od roku 2008. Romové s nízkou kvalifikací často pracují na černo, neboť se jim oficiální práce, kvůli které přijdou o sociální dávky, nevyplatí. Tím spíše pokud jsou zadlužení a v rámci exekuce je jim srážena mzda.

V roce 2017 fungovalo několik sociálních podniků zaměstnávajících Romy. Pomalu se rozvíjelo i sociální zemědělství. Povodí Moravy cíleně zadalo zakázky romským spolkům.

V oblasti bydlení se v roce 2017 stal jedním z nejdiskutovanějších témat institut opatření obecné povahy určující oblast se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů. Ten postupně do března 2018 využilo 18 obcí, které na svém území určily oblasti, v rámci nichž novým nájemníkům nemůže být vyplácen doplatek na bydlení. Proti tomuto opatření se na svém listopadovém zasedání ohradila Rada vlády pro záležitosti romské menšiny. V prosinci 2017 pak skupina senátorů proti tomuto institutu podala ústavní stížnost.

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti v roce 2017 představilo výsledky studie Zdraví a návykové látky mezi Romy, na které spolupracovalo s Kanceláří Rady. Ze studie vyplývá, že existují značné rozdíly v užívání návykových látek mezi populací Romů žijících v podmínkách sociálního vyloučení a celou populací ČR. 67,1 % respondentů z populace Romů žijících v podmínkách sociálního vyloučení uvedlo, že denně kouří. Téměř každý čtvrtý respondent uvedl, že v posledních 12 měsících užil konopné látky a každý desátý respondent uvedl, že užil pervitinu.

Podobně jako v předchozích letech byla bezpečnostní situace ve vztahu k Romům klidná. V roce 2017 neproběhly žádné významnější protiromské demonstrace ani pochody. V roce 2017 bylo zaevidováno celkem 27 trestných činů motivovaných nenávistí proti Romům.

Na úrovni krajů působí v rámci činnosti Policie ČR styční důstojníci pro menšiny, kteří spolupracovali s koordinátory pro romské záležitosti. V mnoha městech a obcích na území celé ČR působilo přibližně 500 asistentů prevence kriminality, jejichž dopad na bezpečnostní situaci v sociálně vyloučených lokalitách je hodnocen velmi pozitivně. V roce 2017 působilo 31 domovníků – preventistů, kteří úspěšně zvyšovali pořádek a bezpečí v bytových domech sociálně vyloučených lokalit.

Lze shrnout, že v roce 2017 se podařilo dosáhnout několika dílčích úspěchů a pokračovat tak v trendech ve vývoji romské integrace z předchozích let. Z pohledu mezinárodních organizací bylo nejvíce viditelným a oceňovaným úspěchem vykoupení velkovýkrmny prasat v Letech u Písku.

SEZNAM PODKLADŮ

Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR. GAC spol. s. r. o., 2015.

Doporučení Národní romské platformy II pro implementaci Strategie romské integrace do roku 2020. Praha, Úřad vlády České republiky, 2018.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2017 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017, poskytnutá dopisem ministra kultury.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2017 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017, poskytnutá dopisem ministryně pro místní rozvoj.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2017 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017, poskytnutá dopisem ministra obrany.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2017 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017, poskytnutá dopisem ministra průmyslu a obchodu.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2017 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017, poskytnutá dopisem ministryně práce a sociálních věcí.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2017 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017, poskytnutá dopisem ministryně školství, mládeže a tělovýchovy.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2017 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017, poskytnutá dopisem ministra vnitra.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2017 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017, poskytnutá dopisem ministra zdravotnictví.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2017 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017, poskytnutá dopisem ministra zemědělství.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2017 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017, poskytnutá dopisem ministra zahraničních věcí.

Tisková zpráva CVVM: Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny v hl. městě Praze za rok 2017. Magistrát hl. města Prahy, 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny v Jihočeském kraji za rok 2017. Krajský úřad Jihočeského kraje, 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny v Jihomoravském kraji za rok 2017. Krajský úřad Jihomoravského kraje, 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny v Karlovarském kraji za rok 2017. Krajský úřad Karlovarského kraje, 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny v Královéhradeckém kraji za rok 2017. Krajský úřad Královéhradeckého kraje, 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny v Libereckém kraji za rok 2017. Krajský úřad Libereckého kraje, 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny v Moravskoslezském kraji za rok 2017. Krajský úřad Moravskoslezského kraje, 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny v Olomouckém kraji za rok 2017. Krajský úřad Olomouckého kraje, 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny v Pardubickém kraji za rok 2017. Krajský úřad Pardubického kraje, 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny v Plzeňském kraji za rok 2017. Krajský úřad Plzeňského kraje, 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny ve Středočeském kraji za rok 2017. Krajský úřad Středočeského kraje, 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny v Ústeckém kraji za rok 2017. Krajský úřad Ústeckého kraje, 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny v kraji Vysočina za rok 2017. Krajský úřad kraje Vysočina, 2018.

Zpráva o stavu romské menšiny ve Zlínském kraji za rok 2017. Krajský úřad Zlínského kraje, 2018.

PŘÍLOHA Č. 1 – FINANCOVÁNÍ INTEGRACE ROMŮ ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU

Vláda ČR každoročně vyčleňuje ze státního rozpočtu finanční prostředky na podporu romské integrace formou dotací. U některých dotačních programů jsou finance přerozdělovány s přihlédnutím k příslušnosti příjemců podpory k romské menšině. Projekty na podporu romské integrace jsou financovány i z jiných dotačních titulů, kde není podmínkou pro poskytnutí dotace příslušnost k romské menšině, ale spíše specifické potřeby cílových skupin. V této příloze jsou uvedeny pouze ty programy, ve kterých jsou finance směřovány přímo Romům jako cílové skupině.

P.1 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

V roce 2017 byla integrace Romů v oblasti vzdělávání podporována ze strany MŠMT z níže uvedených dotačních programů:

Podpora integrace romské komunity

MŠMT každoročně vyhlašuje dotační program Podpora integrace romské komunity, v rámci něhož jsou podporovány aktivity v rámci čtyř tematických okruhů: A) Předškolní příprava a včasná péče; B) Podpora školní úspěšnosti žákyň a žáků na základní a střední škole; C) Vzdělávání a metodická podpora pedagogických pracovníků, pracovníků školských poradenských zařízení a studentů VŠ zaměřených na učitelské obory; D) Volnočasové a zájmové aktivity pro romské děti a mládež v návaznosti na jejich sociální vyloučení a kulturní odlišnost. Prioritní je však podpora předškolní a včasné péče. Oprávněnými žadateli jsou spolky, obecně prospěšné společnosti, školská zařízení a charity.

V roce 2017 byla vyhlášena 2 kola. V prvním kole bylo podpořeno 24 projektů celkově za 7.734.335 Kč. Ve druhém kole bylo podpořeno 14 projektů v celkové výši 1.586.381 Kč. V roce 2017 tak bylo podpořeno celkem **38 projektů** v celkové výši **9.320.716 Kč**.

Tab. č. P1: Podpořené projekty v programu na podporu integrace romské komunity v roce 2017 v I. kole

Žadatel (organizace)	Projekt	Poskytnutá dotace (v Kč)
AMARO SUNO-feder dživipen	Volnočasový klub i pro nejmenší	292.280
Aufori	Učí se celá rodina	495.530
B.E.Z.va NEJDEK	Klub Míxík pro romské děti a rodiče v předškolním věku	81.000
Centrum inkluze	Spolu to zvládneme II.	444.153
ČHAVORIKANI LUMA	Švadlenky a kuchaři	156.300
Inclusio	Klub Imagion 2017	372.700
IQ Roma servis	Gendalos-už vím, čím budu!	237.880
KLEJA	Předškolní centrum Klíček	499.680
KoCeRo-Komunitní centrum Rovnost	Poznávat nás baví	284.800
KOSTKA Krásná Lípa	Klub Včelka 2017	500.000
Muzeum romské kultury	Společně za vzděláním III	335.370
Občanské sdružení Salinger	Žijeme spolu nejen "U Piškota"	469.462
Oblastní charita MOST	Učíme se učit prostřednictvím metody Grunnlaget	499.298
OD5K10	Spolu v Centru 5KA6	147.000
PODANÉ RUCE	Romanodrom- volnočasové aktivity	100.000
R-MOSTY	Mosty ve vzdělávání- pro lepší budoucnost romských dětí a mládež	166.000
Salesiánské středisko Štěpána Trochty – dům dětí	Hrajeme si a učíme se IV.	132.000

a mládeže		
SLOVO 21	Dža dureder 2017	465.914
Společenství Romů na Moravě	Jak to funguje?	485.000
SPOLEK ROMPRAHA	Komplexní poradenství romským rodinám a vedení romských rodin s cílem zvýšení zapojenosti romských dětí do institucionalizované předškolní výchovy	353.568
Šance pro Tebe	Předškolní příprava a včasná péče na Chrudimsku	500.000
VZÁJEMNÉ SOUŽITÍ	Hurá za vzděláním	440.000
Základní škola a mateřská škola Přemyšlovice	Ve dvou se to lépe táhne 2	56.000
Základní škola Ústí nad Labem, Školní náměstí 100/5	Předlice sobě 12	220.400

Tab. č. P2: Podpořené projekty v programu na podporu integrace romské komunity v roce 2017 ve II. kole

Žadatel (organizace)	Projekt	Poskytnutá dotace (v Kč)
Barry a spol., z.s.	Happy Feet	199.975
Bunkr, o.p.s.	Pestrá odpoledne na Borku	73.544
Diecézní charita České Budějovice	Integrace za pomoci dobrovolníků	81.440
Eurotopia.cz, o.p.s.	Můžeme jít dál	44.472
Indigo Děčín, z.s.	Předškolní příprava - Poznáváme svět	75.880
Liberecké fórum, z.s.	Bez vzdělání není budoucnost, aneb volnočasové aktivity Dětského klubu DUHA	141.060
Mateřská škola Němčice nad Hanou, okres Prostějov, příspěvková organizace	Personální podpora integrace romských dětí v předškolním vzdělávání	50.286
Romano jasnica, z.s.	Předškolní centrum Šneček v Trmicích	229.500
ROMEA, o.p.s.	Romský mentor - integrace romských dětí realizací volnočasových	156.604
RSOP, z.s.	Předškolní a školní podpora	107.800
S.T.O.P., z.s.	Podpora vzdělávání romských žáků 2017	121.720
Sdružení Petrov, z.s.	Zábavné doučování v dětském domově Zábrdovice	175.000
SPOLEČNĚJEKHETANE, o.p.s.	Rovný start 2017	64.719
Tosara, z.s.	Dučování dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí ve Slaném	64.381

Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol

S cílem podpořit studium těch romských žáků, jejichž rodinám působí náklady spojené se středoškolským a vyšším odborným studiem finanční potíže, realizuje MŠMT dotační program Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol. Program se realizuje ve dvou kolech, a to na období leden až červen a září až prosinec. Od roku 2016 je v programu zahrnuta podpora na zajištění přímé podpory žáků/studentů ve vzdělávání, aktivita B. (doučování, mentoring), jejímž cílem bude zdárné ukončení studia. V předchozích letech byla v programu podporována pouze finanční a materiální podpora žáků/studentů (úhrada nákladů na stravné, cestovné, školné, ubytování a školní potřeby, aktivita A.

Podporováno je studium těch romských žáků, jejichž rodinám způsobují náklady spojené se středoškolským studiem značné finanční potíže. Program je určen školám zařazeným v síti škol, předškolních zařízení a školských zařízení, a to studijních i učebních oborů (učilišť

a praktických škol), včetně vyšších odborných škol a konzervatoří. V rámci programu není možno hradit vzdělávání v zahraničí, rekvalifikační a jazykové kurzy žáků, studentů. Podpora je poskytována sociálně znevýhodněným romským žákům, kteří se vzdělávají v denní formě studia a nedosáhli ještě věku 27 let.

Problém předčasného odchodu romských žáků ze školy byl řešen odstupňováním výše dotace dle dosažené délky studia. Podpora je nastavena tak, aby byli romští žáci, kteří setrvají déle ve studiu, oceněni vyšším stipendiem než žáci, kteří studium na škole zahájili. Program se realizuje ve dvou obdobích: I. období leden – červen, II. období září - prosinec. V roce 2017 byla výše stipendia na jedno období odstupňována následovně:

na žáka v 1. ročníku SŠ (nebo konzervatoře) nejvýše 4.000 Kč,
na žáka ve 2. ročníku SŠ (nebo konzervatoře) nejvýše 5.000 Kč,
na žáka ve 3. ročníku SŠ (nebo konzervatoře) nejvýše 6.000 Kč,
na žáka ve 4. ročníku nejvýše 7.000 Kč,
na žáka v 1. a 2. ročníku nástavbového studia SŠ nejvýše 7.000 Kč;
na žáka v 1. až. 3. ročníku VOŠ nejvýše 8.000 Kč.

Tab. č. P3: Dotační program na podporu sociálně znevýhodněných romských žáků v období leden až červen 2017 (aktivita A, B)

Počet žáků, studentů		733	
Počet škol		115	
Poskytnutá dotace		**3.930.164 Kč**	
z toho na aktivitu A		**z toho na aktivitu B**	
Počet žáků, studentů	733	Počet žáků, studentů	398
Počet škol	115	Počet škol	31
Poskytnutá dotace	3.412.164 Kč	Poskytnutá dotace	518.000 Kč

Tab. č. P4: Dotační program na podporu sociálně znevýhodněných romských žáků v období září až prosinec 2017 (aktivita A, B)

Počet žáků, studentů		686	
Počet škol		115	
Poskytnutá dotace		**3.417.260 Kč**	
z toho na aktivitu A		**z toho na aktivitu B**	
Počet žáků, studentů	686	Počet žáků, studentů	302
Počet škol	115	Počet škol	30
Poskytnutá dotace	3.120.460 Kč	Poskytnutá dotace	296.800 Kč

V období leden až červen 2017 MŠMT podpořilo celkem 115 žádostí škol, prostřednictvím kterých se sociálně znevýhodnění romští žáci SŠ a studenti VOŠ do programu hlásili. Podpořeno bylo celkem 733 sociálně znevýhodněných romských žáků a studentů v celkovém finančním objemu 3.930.164 Kč (aktivita A a B). V období září až prosinec MŠMT podpořilo celkem 115 žádostí škol a 686 sociálně znevýhodněných romských žáků a studentů v celkovém finančním objemu 3.417.260 Kč (aktivita A a B). Celková suma podpory za obě období v roce 2017 činí **7.347.424 Kč**.

Program na podporu výuky dějin 20. století a vzdělávání v jazycích národnostních menšin

V roce 2017 vyhlásilo MŠMT dotační Program na podporu výuky dějin 20. století a vzdělávání v jazycích národnostních menšin. V rámci tohoto programu byly v roce 2017 podpořeny 3 projekty vztahující se k romské menšině v celkové výši **610.040 Kč** – viz tabulka č. P5.

Tab. č. P5: Projekty podpořené v roce 2017 z dotačního programu MŠMT Podporu výuky dějin 20. století a vzdělávání v jazycích národnostních menšin

Žadatel (organizace)	Projekt	Dotace (v Kč)
Nová škola, o.p.s.	Vaker romanes 2017	214.000
R-Mosty, z. s.	Metodická a informační podpora pedagogických pracovníků, kteří se setkávají se sociokulturními specifiky romských žáků	332.000
Vyšší odborná škola pedagogická a sociální, Střední odborná škola pedagogická a Gymnázium, Praha 6, Evropská 33	My, Romové a naše společné soužití	64.400

P.2 Ministerstvo kultury

MK podporuje průběžně v rámci své dotační politiky romské aktivity v osvětové, kulturní a kulturně vzdělávací oblasti.

Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v ČR

V roce 2017 byly v dotačním programu Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v ČR podpořeny projekty v celkové výši 9.391.495 Kč. Z podpořených projektů dva byly zaměřené na podporu kultury romské menšiny, a to v celkové výši **1.040.000 Kč**. Přehled podpořených projektů je uveden v tabulce č. P6.

Tab. č. P6: Projekty zaměřené na romskou menšinu podpořené v roce 2017 z dotačního programu MK na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v ČR

Žadatel (organizace)	Projekt	Dotace (v Kč)
Slovo 21, z.s.	Světový romský festival KHAMORO 2017	950.000
Výbor pro odškodnění romského holocaustu v ČR	Putovní výstava „Zaniklý svět“ – aktivizace česko - romského porozumění	90.000

Podpora integrace příslušníků romské menšiny

Ve výběrovém dotačním řízení v programu na podporu integrace příslušníků romské menšiny bylo v roce 2017 oceněno 21 projektů od 20 žadatelů. Poskytnutá částka dotace činila celkem 1.363.400 Kč. Mimo výběrové dotační řízení podpořen ještě 1 projekt částkou ve výši 100.000 Kč. V rámci tohoto programu byl také účelově navýšen rozpočet MRK o částku ve výši 199.000 Kč na projekt Symboly romské kultury – podpora etnického sebevědomí Romů jako podstatná podmínka úspěšné integrace – prezentace konstant romské kultury, jazyka a národních symbolů. Celkem bylo v programu na podporu integrace příslušníků romské menšiny podpořeno částkou ve výši 1 662 400 Kč 23 projektů. V lednu a únoru roku 2018 však došlo k vrácení nevyužitých finančních prostředků v částce 14 500 Kč (někteří příjemci dotací nevyčerpali poskytnuté finanční prostředky v plné výši). Po odečtení vrácených finančních prostředků byl tento program tedy podpořen částkou **1.647.900 Kč**. Přehled podpořených projektů je uveden v tabulce č. P7.

Tab. č. P7: Projekty podpořené v roce 2017 z dotačního programu MK na podporu integrace příslušníků romské menšiny

Žadatel (organizace)	Projekt	Dotace (v Kč)
ARA ART, z. s., Praha	…a zase jsme spali pindral	65.000
ARA ART, z. s., Praha	Oslavy Mezinárodního dne Romů 2017	100.000
Celostátní asociace sociálně zodpovědných romských spolků a podnikatelů v ČR, z. s., Brno	Mezinárodní den Romů – Mše svatá a kulturní vystoupení romských umělců s programem křesťanských písní a romským gospelem	100.000
Demokratická aliance Romů v ČR z. s., Valašské Meziříčí	Romská píseň 2017	100.000
Drom, romské středisko, Brno	Nuda nemá šanci	180.000
Farní charita Lovosice	Amicus	15.000
Gypsy Legend z. s., Hrádek nad Nisou	Romský festival 2017	15.000
IQ Roma servis, z. s., Brno	Týden romské kultury v Brně	36.636
KoCeRo - Komunitní centrum Rovnost o. p. s., Český Krumlov	Ukažme, co umíme	38.000
Krajská vědecká knihovna v Liberci, p. o.	„Naše osada“ – dotisk knihy romské autorky Ireny Eliášové	19.000
Lampa, z. s., Mimoň	Kale Jakha – III. ročník	15.000
Muzeum romské kultury, s. p. o., Brno	Symboly romské kultury – podpora etnického sebevědomí Romů jako podstatná podmínka úspěšné integrace – prezentace konstant romské kultury, jazyka a národních symbolů	199.000
Oblastní charita Vimperk	Čhave Devlestar	20.579
R-Mosty, z. s., Praha	Bašaven čhavale! Součást volnočasových kulturních aktivit Nízkoprahového klubu R-Mosty	100.000
Romano jasnica, spolek, Trmice	13. Různobarevný festival	141.398
Romea, o. p .s., Praha	Dokumentace romské kultury a její trvalé zpřístupnění široké veřejnosti v roce 2017	200.000
Společenství Romů na Moravě Romano jekhetaniben pre Morava, Brno	Django Fest 16. ročník	52.000
Spolek ProART, Brno	Současný tanec pro Romy a „neromy“ na ProArt Festivalu 2017	40.000
Stará aréna, Ostrava	KALRS – divadlo utlačovaných	100.000
Výbor pro odškodnění romského holocaustu, Hořice	Kulturní akt při akci - Pietní akt KP Památník Lety 2017	28.000
Vzájemné soužití o. p. s., Ostrava	"Společně za kulturou a poznáním"	6.887
YMCA Brno	Kouzelné housličky	26.400
Začít spolu, z. s., Broumov	Stop předsudkům	50.000

Podpora regionálních kulturních tradic

Ve výběrovém dotačním řízení v programu na podporu regionálních kulturních tradic byl v roce 2017 podpořen projekt k oslavě jubilea význačné hudební osobnosti České republiky pod názvem Antonín Gondolán 75 let Mezi námi, výše podpory činila 100 000 Kč.

Tab. č. P8: Projekty podpořené v roce 2017 z dotačního programu MK Podpora regionálních kulturních tradic

Žadatel (organizace)	Projekt	Dotace (v Kč)
Martin Fišer, Praha	Antonín Gondolán 75 let MEZI NÁMI	100.000

Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin

V rámci výběrového dotační řízení v programu Podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin byly v roce 2017 podpořeny **4 projekty** zaměřené na romštinu, a to v celkové výši **3.221.000 Kč**. Přehled podpořených projektů je uveden v tabulce č. P9.

Tab. č. P9: Projekty podpořené v roce 2017 z dotačního programu MK Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin

Žadatel (organizace)	Projekt	Dotace (v Kč)
Demokratická aliance Romů v ČR, Valašské Meziříčí	Kereka/Kruh	1.148.000
Společenství Romů na Moravě, Brno	Romano hangos/Romský hlas	800.000
Romano džaniben, spolek Praha	Romano džaniben/Romské vědění	443.000
Romea, o. p. s., Praha	Romano voďi/Romská duše	830.000

Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví – preventivní ochrana před nepříznivými vlivy prostředí (ISO/D)

V rámci dotačního programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví - preventivní ochrana před nepříznivými vlivy prostředí (ISO/D), který realizuje Samostatné oddělení ochrany kulturních statků byl podpořen projekt MRK ve výši **110.000 Kč**. Viz tabulka č. P10.

Tab. č. P10: Projekty podpořené v roce 2017 z dotačního programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví - preventivní ochrana před nepříznivými vlivy prostředí (ISO/D)

Žadatel (organizace)	Projekt	Dotace (v Kč)
Muzeum romské kultury, s. p. o., Brno	Vybavení depozitářů a stálých expozic: zásuvkový blok A0/5 zásuvek do depozitáře B5	110.000

Podpora rozvoje významných kulturních aktivit církví a náboženských společností

V rámci Konkurzu na podporu rozvoje významných kulturních aktivit církví a náboženských společností byly podpořeny 2 projekty s romskou tématikou v celkové výši **50.000 Kč**. Viz tabulka č. P11.

Tab. č. P11: Projekty podpořené v roce 2017 z dotačního programu MK Podpora regionálních kulturních tradic

Žadatel (organizace)	Projekt	Dotace (v Kč)
Náboženská obec Církve československé husitské v Praze 3	Náboženská obec Církve československé husitské v Praze 3	30.000
Židovská obec v Praze	Výstava fotografií v Jeruzalémské synagoze – Romská duše	20.000

Profesionální hudební umění

V oblasti profesionálního umění byla v roce 2017 poskytnuta finanční podpora na hudební program světového romského festivalu Khamoro (příjemce dotace Slovo 21, z. s., částka 100 000 Kč) a na projekt *Respect world music Festival 2017* (příjemce dotace Rachot Productions, s. r. o., částka 1 500 000 Kč – podpora má vzestupný trend, částka byla oproti roku 2016 vyšší o 150 000 Kč). Celkově byla na profesionální hudební umění vynaložena částka **1.600.000 Kč**.

Tab. č. P12: Projekty podpořené v roce 2017 z dotačního programu MK Podpora regionálních kulturních tradic

Žadatel (organizace)	Projekt	Dotace (v Kč)
Rachot Productions, s. r. o.	Respect World music Festival 2017	1.500.000
Slovo 21, z. s., Praha	Světový romský festival Khamoro 2017	100.000

Činnost Muzea romské kultury v Brně

Pro rok 2017 byl příspěvek na provoz Muzea romské kultury schválen ve výši **14.601.019 Kč**, což je nárůst o 2.217.019 Kč oproti roku 2016.

P.3 Úřad vlády ČR

ÚV ČR přerozděloval z rozpočtové kapitoly 304 – Úřad vlády ČR dotace obcím, NNO a krajům ze tří dotačních programů zaměřených na podporu romské integrace a z jednoho na provádění Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, mezi něž v ČR patří i romština.

Akce pořádané Kanceláří Rady vlády pro záležitosti romské menšiny

Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny použilo v roce 2017 finanční prostředky ve výši **377.356,38 Kč**.

Peníze byly použity k zajištění naplňování Strategie romské integrace do roku 2020. Současně byla část finančních prostředků využita na spolufinancování projektů *Aktivizace a zmocňování romských aktérů prostřednictvím Národní romské platformy* a navazujícího projektu *Aktivizace a zmocňování romských aktérů prostřednictvím Národní romské platformy II*, které byly z 95% hrazeny z prostředků EU. Dále byly využity na zajištění aktivit v rámci předsednictví ČR v Radě Evropy, setkání terénních pracovníků, romských poradců a koordinátorů pro záležitosti romské menšiny v Kutné Hoře, přípravě analytických podkladů k dotačním programům a k úhradě cestovních nákladů členů pracovních a poradních orgánů vlády.

Dotační program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti romské menšiny

Program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti je realizován na základě usnesení vlády ze dne 14. června 2010 č. 461 ke Zprávě o stavu romských komunit v České republice za rok 2009. Vláda ČR tímto usnesením uložila vedoucímu Úřadu vlády uvolňovat každoročně v rámci schváleného rozpočtu kapitoly 304 – Úřad vlády finanční prostředky krajům prostřednictvím Dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. Program je v souladu s naplňováním strategického cíle zaměřeného na oblast podpory integrace Romů na krajské a místní úrovni a boj proti sociálnímu vyloučení, který je uveden ve Strategii romské integrace do roku 2020. V rámci dotačního programu pro rok 2017 bylo zajištěno financování pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb ve 13 krajích (mimo hl. město Prahu) v celkové výši podpory **5.255.863 Kč**. Viz tabulka č. P13.

Tab. č. P13: Podpořené projekty z programu ÚV ČR Podpora koordinátorů pro romské záležitosti romské menšiny v roce 2017

Žadatel (organizace)	Dotace (v Kč)
Jihočeský kraj	493.571
Jihomoravský kraj	400.000
Karlovarský kraj	300.000
Kraj Vysočina	448.220
Královéhradecký kraj	242.000
Liberecký kraj	448.900
Moravskoslezský kraj	296.200
Olomoucký kraj	445.992
Pardubický kraj	500.000
Plzeňský kraj	307.700
Středočeský kraj	397.980
Ústecký kraj	483.100
Zlínský kraj	500.000

Dotační program Podpora terénní práce

Program Podpora terénní práce podporuje obce v zaměstnávání terénního pracovníka nebo terénního sociálního pracovníka pracujícího s romskou menšinou. Terénní (sociální) pracovník je zaměstnáván přímo obcí nebo příspěvkovou organizací obce. Prvním procedurálním cílem programu je rozšiřovat síť podpořených obcí, které usilují o zlepšení integrace Romů a současně mají problémy s romskou komunitou, které nezvládají samy řešit, případně jim jejich finanční situace neumožňuje zajistit potřebnou terénní práci. Finanční problémy se zpravidla týkají malých obcí s nižším počtem obyvatel, proto jsou tyto obce v programu podporovány přednostně. Dále jsou při hodnocení projektů preferováni prvožadatelé nebo příjemci dotace z minulosti, kteří jsou v programu doposud pouze omezenou dobu. Zároveň je přednostně vyhověno těm žádostem, které se geograficky překrývají se sociálně vyloučenými lokalitami. Tomu je přizpůsoben celý mechanismus dotačního řízení, včetně evaluačních mechanismů jednotlivých projektů. Podmínkou pro udělení dotace je proto například nutnost schváleného komunitního plánu obce nebo jiného strategického dokumentu, který řeší integraci romských komunit a sociálně vyloučených romských lokalit. Současně program přispívá k lepší spolupráci mezi státní správou a obcemi v dané oblasti a zároveň vytváří a posiluje strukturu veřejné správy pro řešení problematiky romské integrace. Program rovněž přispívá k zaměstnávání Romů na pozicích terénních pracovníků a poskytuje jim tak možnost naučit se určité profesi a získat potřebné zkušenosti. Dlouhodobým přínosem dotačního programu je i aktivizace občanů a obcí k převzetí spoluodpovědnosti za řešení vznikajících problémů a za situaci dané komunity.

Druhým procedurálním cílem je přímá práce s klientem v jeho přirozeném prostředí. Tento způsob práce umožňuje kontakt s lidmi, kteří z různých důvodů sami institucionální pomoc nevyhledávají, případně z počátku i odmítají. Návštěvy v domácnostech uživatelů poskytují příležitost ke spolupráci s celou rodinou a širším společenstvím.

V roce 2017 bylo podáno celkem 41 žádostí s finálním finančním požadavkem 12.799.935 Kč. Komise doporučila k podpoře 39 projektů, ale před vydáním rozhodnutí bylo z důvodu nedodání komunitního plánu vyřazeno město Budišov nad Budišovkou a město Nové Sedlo odmítlo dotaci z důvodu ukončení pracovního poměru terénního pracovníka. Podpořeno tak bylo 37 projektů v celkové výši **10.946.416 Kč**.

Tab. č. P14: Podpořené projekty z programu ÚV ČR Podpora terénní práce v roce 2017

Žadatel (organizace)	Projekt	Dotace (v Kč)
Bílina	Terénní práce Bílina 2017	300.000
Bruntál	Terénní práce v Bruntále 2017	147.092
Česká Lípa	Podpora terénní práce pro rok 2017	224.000
Český Krumlov	Podpora terénní práce v Českém Krumlově na rok 2017	299.440
Dubí	Podpora terénní práce 2017	276.774 Kč
Frýdek-Místek	Podpora terénní práce 2017	300.000
Havířov	Předcházení sociálnímu vyloučení v Havířově	294.982
Hranice	Podpora TP v romské komunitě na Hranicku pro rok 2017	220.000
Cheb	Podpora terénní práce pro rok 2017	283.721
Chomutov	Terénní práce v Chomutově 2017	1.075.268
Karviná	Terénní práce Karviná 2017	288.635
Kobylá nad Vidnavkou	Podpora terénní práce v Kobylé	129.515
Krásná Lípa	AMARI - Terénní programy 2017	300.000
Liberec	Podpora terénní práce Liberec 2017	277.220
Mělník	Terénní sociální práce 2017	300.000
Mikulovice	Podpora terénní práce v Mikulovicích 2017	206.990
Milevsko	Podpora terénní práce 2017	227.750
Moravská Ostrava a Přívoz	Terénní práce 2017	259.666
Moravská Třebová	Podpora terénní práce pro rok 2017	300.000
Nové Město pod Smrkem	Podpora terénní práce v NMpS	300.000
Nový Bor	Podpora terénní práce Nový Bor	299.999
Písek	Podpora terénní práce Písek 2017	300.000
Praha 14	Terénní práce na Praze 14	600.000
Roudnice n. Labem	Podpora terénní práce 2017	270.000
Rumburk	Podpora terénní práce 2017	400.000
Sokolov	Podpora terénní práce 2017 - Sokolov	284.688
Svitavy	Terénní programy Svitavy	270.000
Šluknov	Terénní práce Šluknov	257.200
Štětí	Terénní práce - Štětí 2017	300.000
Trmice	Terénní práce v Trmicích 2017	230.255
Velká Bystřice	Podpora terénní práce ve Velké Bystřici 2017	149.130
Velké Hamry	Podpora terénní práce Velké Hamry 2017	247.200
Větřní	Podpora terénní práce ve Větřní	300.000
Vrbátky	Terénní práce v obci Vrbátky v roce 2017	209.999
Vysoké Mýto	Terénní práce ve vyloučených vysokomýtských lokalitách III	299.892
Znojmo	Romský terénní pracovník 2017	217.000
Žďár nad Sázavou	Terénní práce v lokalitě Žďár 3	300.000

Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce je preventivního charakteru a je určen pro neziskové organizace (spolky, ústavy, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, nadace nebo nadační fondy) na realizaci neinvestičních projektů podporujících příslušníky romské komunity a obyvatele SVL. Program prevence sociálního vyloučení a komunitní práce se zaměřuje na podporu a pomoc Romům s cílem předcházet sociálnímu vyloučení a na odstraňování jeho důsledků.

Konkrétně jsou podporovány následující druhy činností:

- projekty využívající principy komunitní práce v romských komunitách/lokalitách, tj. projekty poskytující podporu a pomoc lidem žijícím v romských komunitách/lokalitách k získávání dovednosti řešit svoji situaci vlastními silami, s podporou dalších osob nebo společným úsilím dané komunity;
- aktivity, které doplňují sociální programy a sociální služby, u nichž žadatel prokáže analýzou cílové skupiny, že jsou potřebné a vedou k prevenci sociálního vyloučení nebo přispívají ke zlepšení situace obyvatel romských lokalit.

Doplňkovou součástí projektů může být edukační a informační činnost, tj. pořádání informačních kampaní pro veřejnost, účast na výstavách a veřejných prezentacích včetně doprovodných programů, pořádání odborných konferencí a seminářů, provoz informačních webových portálů, zpracování příkladů dobré praxe (např. formou příručky, včetně zpracování metodiky postupů v dané oblasti), vydávání informačních materiálů, letáků, tiskovin a publikací.

V roce 2017 byla uskutečněna dvě kola dotačního řízení. V prvním kole bylo navrženo k podpoře 27 žádostí v celkové výši 13.313.645 Kč. Při zpracování dodatku k žádosti 2 organizace odstoupily (ESTER, z.s. – navrženo 1.239.755 Kč a Diecézní charita ostravsko-opavská – navrženo 372.001 Kč). Další 4 organizace si v rámci zpracování dodatků snížily navrhovanou výši dotace. Celkově bylo v prvním kole podpořeno 25 žádostí v celkové výši 11.675.971 Kč. V rámci kola druhého bylo doporučeno k podpoře 13 organizací v celkové částce 2.057.942 Kč. Před vyplacením prostředků z druhého kola dotačního programu 1 z organizací navržených k podpoře odstoupila (Barry & spol., z.s. – navrženo 341.313 Kč) a další 2 organizace si snížily navrhovanou dotaci. Ve druhém kole byly dotace poskytnuty 12 organizacím v celkové výši 1.713.490 Kč.

Celkem bylo za rok 2017 za obě dotační kola podpořeno **37 projektů** v celkové výši **13.389.461 Kč** – na neinvestičních transferech spolkům (celkem 13 podpořených projektů), obecně prospěšným společnostem (celkem 14 podpořených projektů) a církevním organizacím (celkem 10 podpořených projektů).

V oblasti komunitní práce bylo v prvním kole podpořeno 18 projektů a ve druhém kole 6 projektů. Ve 12 projektech byly zaměstnány i osoby z lokalit. V prvním kole byly dominantně podpořeny organizace, které již s komunitní metodou pracují. Tyto organizace však vstupují s metodou komunitní práce i do nových lokalit. V roce 2017 se tak podařilo nastartovat komunitní práci v 6 nových lokalitách. V rámci druhého kola byly naopak podpořeny spíše organizace, které se metodou komunitní práce teprve začínají, k čemuž směřovalo i samotné vyhlášení druhého kola dotačního řízení.

Nosným tématem většiny projektů byl neuspokojivý stav bydlení a jeho okolí (špatný stav ubytovny/bytů, poničené a neudržované vnitřní prostory, štěnice v domech, špatný vzhled domu, nepořádek kolem domu, nesváry se sousedy kvůli nepořádku na dvoře, chybí místo vyhrazené aktivitám dětí – pískoviště, hřiště atd.).

I v rámci tzv. doplňkových projektů došlo k aktivizaci zapojených osob. Celkem bylo v rámci 13 projektů podpořeno zhruba 1.200 osob. V rámci této oblasti probíhaly tři hlavní druhy aktivit: vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standardního vyučování a základní činnosti NZDM; volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporují snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí (vzdělávací aktivity, aktivizační aktivity, rozšiřování praktických dovedností). Co se týká vzdělávacích aktivit pro děti a mládež, dominantní aktivitou bylo doučování, dále byly v provozu předškolní kluby a program pro předškoláky. Ve volnočasových aktivitách se vyskytovaly jak akce jednorázové tak pravidelně se opakující.

Doplňkovou součástí mnoha projektů byla informační a edukační činnost. Z hlediska informační činnosti je v současnosti běžnou součástí PR projektů – zejména prostřednictvím

webových stránek, sociálních sítí a informačních letáků a brožur. V oblasti edukační organizace často vytváří a mezi svou cílovou skupinou distribuují materiály vzdělávací charakteru – například praktické brožury či letáky obsahující návody pro usnadnění některých činností.

Tab. č. P15: Podpořené projekty z programu ÚV ČR Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2017

Žadatel (organizace)	Projekt	Dotace (v Kč)
BACHTALE z.s.	Cesta k minulosti připomínka romského holocaustu	167.850
Bunkr, o.p.s.	Komunitní centrum Borek	270.742
Bunkr, o.p.s.	I muži mají své místo	82.000
Český západ, o.p.s.	Na vlastní nohy	252.776
Člověk v tísni, o.p.s.	Komunitní práce v Přerově a Prostějovsku	1.078.597
Diakonie ČCE - středisko Vsetín	Naše cesta	208.000
Diecézní charita České Budějovice	Komunitní práce Novohradská	320.768
Duhovka, z.s.	Nová komunitní práce	98.145
Elim Opava o.p.s.	Integrace romské komunity	188.300
EUROTOPIA.CZ, o.p.s	Místo, kde žijeme	88.140
EUROTOPIA.CZ, o.p.s.	Společnou cestou II	305.000
Charita Frýdek-Místek	Centrum Pramínek	47.885
Charita Valašské Meziříčí	Most mezi dítětem, školou a rodiči	700.000
Charita Valašské Meziříčí	Otevíráme budoucnost romským dětem	105.000
Cheiron T, o.p.s.	Na cestě ke zplnomocnění V	337.948
IQ Roma servis, z.s.	Společně	811.904
KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s.	CESTA KE ZMĚNĚ IV	355.280
Oblastní charita Kutná Hora	Racek v sociálně vyloučených lokalitách Kutnohorska	392.998
Oblastní charita Most	Asistenční centrum v Janově	393.723
Oblastní charita Most	Komunitně v Náhlově	93.011
Oblastní charita Pardubice	Pomoc romským rodinám	180.372
Oblastní charita Šluknov	Komunitní práce ve Šluknově 2017	1.235.146
Pomoc pod jednou střechou z. s.	Komunitní aktivity pro rodiny s dětmi ve Velkých Hamrech	39.500
Prostor plus o.p.s.	Školní klub Klubus	261.907
RATOLEST BRNO, z.s.	Zkusme to spolu!	375.191
R-Mosty, z.s.	Férové bydlení - Ethnic friendly housing	589.968
ROMA TANVALD z.s.	Komunitní práce v Tanvaldu	99.400
Romano jasnica, spolek	Rozvoj komunity v Trmicích, zkrácený název: ROK v Trmicích	244.935
Romodrom o.p.s.	Komunitní práce Karviná	475.360
Salinger, z.s.	Já a Ty = Společně v Bidlově parku	152.000
SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o.p.s.	SPOLEČNĚ v Hanušovicích 2017	238.897
SPOLEČNOST TADY A TEĎ, o.p.s.	Analema	384.459
Spolek pro mimoškolní aktivity PALAESTRA	Komunitní sportovně vzdělávací centrum	840.000
Šance pro Tebe, z.s.	Zlepšení životních podmínek Romů Chrudimska	494.096
Tosara, z.s.	Podpora předškolního vzdělávání dětí ve Slaném	233.824
Vějíř Kladno, z.s.	Podpora vzdělávání zejména romských dětí v Kladně	858.339
Vzájemné soužití, o.p.s.	Pro nás s námi v roce 2017	388.000

Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

Dotační program vznikl jako nástroj k pokrytí nákladů na aktivity spojené s implementací Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, kterou Česká republika ratifikovala dne 15. 11. 2006, v platnost pro ČR vstoupila 1. 3. 2007.

Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky, a to konkrétně:

- polštinu (na území okresů Frýdek-Místek a Karviná v Moravskoslezském kraji)
- němčinu
- romštinu
- slovenštinu (v rámci celé ČR a to tam, kde je to vzhledem k počtu mluvčích vhodné)
- moravskou chorvatštinu[19] (od 1. 1. 2015)

Dotační program byl pro rok 2017 rozčleněn do tří okruhů. V rámci nich byly podporovány následující aktivity:

A) **Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Cílovou skupinou těchto aktivit mohly být jak osoby s menšinovým jazykem jako jazykem mateřským, tak osoby s češtinou jako mateřským jazykem. Aktivity mohly být zaměřené i na vzdělávání pedagogů s cílem podpory menšinových jazyků zejména v prostředí osob s češtinou jako jazykem mateřským. Zvláštní zřetel byl brán na aktivity podporující úctu, porozumění a toleranci mezi různými jazykovými skupinami.

B) **Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory.

C) **Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích. Zvláštní zřetel byl brán na výrobu, instalaci a údržbu tabulí s názvy obcí, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků.

V roce 2017 byly do kapitoly 304 – Úřadu vlády přiděleny finanční prostředky ve výši 2.400.000 Kč. Sekce pro lidská práva Úřadu vlády obdržela pro rok 2017 celkem 24 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 5.296.567 Kč. 17 obdržených žádostí spadalo do oblasti podpory A, 2 žádosti do oblasti podpory B a 5 žádostí do oblasti podpory C, což ve srovnání s předchozími roky představuje značný nárůst.

Komise na svém jednání navrhla k podpoře 18 projektů v celkové výši 2.400.000 Kč. V rámci zpracování Dodatků k žádostem si jedna z organizací snížila navrhovanou výši dotace. Celkem tak byly vyplaceny prostředky na podporu 18 projektů ve výši 2.399.998 Kč.

Stejně jako v předchozích letech byla nejvíce finančně podpořena právě romština, a to i přesto, že se na její podporu zaměřovalo pouze 5 podpořených projektů. Celková výše podpory těchto projektů činila **821.524 Kč**. Při shrnutí vyhodnocení podpořených jazyků vzhledem k oblasti podpory lze konstatovat, že projekty zaměřující se na romštinu spadají dominantně do oblasti A (vzdělávání) a taktéž do oblasti B (výzkum).

[19] Ke schválení chorvatštiny moravských Chorvatů mezi jazyky, na něž je dotační program zaměřen, došlo v roce 2014 Radou vlády pro národnostní menšiny.

Tab. č. P16: Podpořené projekty z programu ÚV ČR Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2017

Žadatel (organizace)	Projekt	Dotace (v Kč)
ARA ART, z.s.	Oslavy Mezinárodního dne Romů 2017	63.200
Nová škola, o.p.s.	Romano suno 2017	333.530
ROMANO DŽANIBEN, z.s.	Romano džaniben: romské texty on-line a jejich využití ve výuce	86.500
Univerzita Karlova	Rozšíření webové podpory pro učitele a uživatele psané romštiny v České republice	150.600
Univerzita Karlova	Rozšíření slovníku olašské romštiny	187.694